

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Denisa JAROŠOVÁ

**Zájem o zeměpis a zeměpisná témata mezi
žáky gymnázií**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jan Hercik, Ph.D.

Olomouc 2021

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Denisa Jarošová (R17250)

Studijní obor: Geografie (kombinace M-Z)

Název práce: Zájem o zeměpis a zeměpisná témata mezi žáky gymnázií

Title of thesis: Interest in geography and geographical topics within group of secondary school students

Vedoucí práce: Mgr. Jan Hercik, Ph.D.

Rozsah práce: 56 stran, 3 vázané přílohy

Abstrakt: Tato bakalářská práce je zaměřena na aktuální zájem o zeměpis a zeměpisná témata mezi žáky gymnázií v celé České republice. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. V první teoretické části budou představeny různé studie, které jsou spojeny s bakalářskou prací. V druhé praktické části proběhne vlastní výzkum mezi žáky gymnázií a jejich učiteli. Výzkum proběhne v dotazníkovém šetření mezi žáky gymnázií a s jejich učiteli se využila kombinace dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru. Výsledky výzkumu budou shrnuty na konci bakalářské práce a budou znázorněny v různých grafech a tabulkách, poté autorka práce porovná se studii uvedené v rešerši odborné literatury.

Klíčová slova: zájem, zeměpis, zeměpisná témata, žáci gymnázií, učitel, dotazník, Česká republika

Abstract: This bachelor thesis focuses on the current interest in geography and geographical topics within a group of secondary school students in the Czech Republic. The thesis consists of two parts – theoretical and practical. The first part introduces various studies that are associated with this bachelor thesis. The second part deals with the author's own research carried out among secondary school students

and their teachers. The research was conducted through survey questions that were sent to secondary school students, and a combination of survey questions and guided interviews with their teachers. The results of the research are summarised at the end of the bachelor thesis and shown in various graphs and charts. Finally, these results are compared with the studies presented in the theoretical part.

Keywords: interest, geography, geographical topics, secondary school students, teacher, survey, Czech Republic

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Jana Hercika, Ph.D. a veškeré použité zdroje a literaturu jsem uvedla a citovala v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

Denisa Jarošová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu Mgr. Janu Hercikovi, Ph.D. za odbornou pomoc a připomínky, bez kterých bych se v bakalářské práci neobešla. Dále poděkování patří všem učitelům a žákům gymnázií, kteří se podíleli na výzkumu, bez nich by tato bakalářská práce bohužel nevznikla. Ráda bych chtěla poděkovat především své rodině a blízkým přátelům za podporu, pomoc a trpělivost nejenom při psaní práce, ale při celém dosavadním studiu.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Denisa JAROŠOVÁ**
Osobní číslo: **R17250**
Studijní program: **B1101 Matematika**
Studijní obory: **Matematika**
Geografie
Název tématu: **Zájem o zeměpis a zeměpisná témata mezi žáky gymnázií**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Důležitým faktorem úspěšného vzdělávacího procesu je zájem žáků a jejich motivace pro daný předmět či určité téma. Ve společnosti jsou zažity určité stereotypy o oblíbenosti či neoblíbenosti jednotlivých předmětů. Jak si na tom ale stojí zeměpisu, resp. Geografie? Patří mezi předměty oblíbené či nikoliv a jaké faktory to ovlivňují? Vzhledem k velkému tematickému rozpětí geografie se dá také předpokládat, že některá témata budou pro žáky atraktivnější, jiná naopak. Právě určení těchto témat a poukázání na faktory, které jejich oblibu či neoblibu ovlivňují budou hlavním cílem bakalářské práce. Výzkum bude realizován mezi žáky čtyřletých a vyšších stupňů víceletých gymnázií a jejich učiteli zeměpisu.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**

Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- HEMMER, I., BAYRHUBER, H., HÄUSSLER, P. HEMMER, M., HLAWATSCH, S., HOFMANN, L. & M. RAFFELSIERER (2006): Interesse von Schülerinnen und Schülern an geowissenschaftlichen Themen. In: Geographie und ihre Didaktik.**
- HEMMER, I. & M. HEMMER (2002): Mit Interesse lernen. Schülerinteresse und Geographieunterricht. In: Geographie heute.**
- GOLAY, D. (2000): Das Interesse der Schüler/-innen am Schulfach Geographie auf der Sekundarstufe I in der Region Basel. In: Geographie und ihre Didaktik.**

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jan Hercik, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 11. ledna 2019

Obsah

1	ÚVOD	10
2	CÍL PRÁCE.....	13
3	REŠERŠE ODBORNÉ LITERATURY	15
4	METODY ZPRACOVÁNÍ.....	22
5	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	25
5.1	Obecný zájem o školní předměty	30
5.2	Zájem o zeměpis vzhledem k ročníku mezi žáky gymnázií.....	32
5.3	Zájem o zeměpis vzhledem k pohlaví a školnímu prospěchu mezi žáky gymnázií a jejich učiteli	34
5.4	Zájem žáků vzhledem ke školnímu předmětu zeměpis	37
5.5	Zájem žáků vzhledem k probírané látce v hodinách zeměpisu	39
5.6	Zájem žáků vzhledem k nejvíce řešeným tématům z dnešního světa	44
6	DISKUSE A ZÁVĚR.....	47
7	SUMMARY.....	50
8	POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	51
8.1	Literární zdroje.....	51
8.2	Internetové zdroje.....	54
9	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	55
10	SEZNAM TABULEK.....	56
11	PŘÍLOHY.....	57

Seznam vybraných zkratek

ČR – Česká republika

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

n – udává počet obcí v ČR

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci

PISA – Programme for International Student Assessment

RVP pro gymnázia – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia

1 ÚVOD

Co si pod pojmem „zájem“ každý z nás má představit? Zájem je zvláštní forma motivů a patří v psychologii k jednomu z nejproblematictějších a nejrůzněji vymezovanému termínu vůbec. Zájem je čistě chápán jako činnost, na niž je člověk ochoten vynakládat úsilí, peníze a čas neboli trvalejší snaha o poznání něčeho (Nakonečný, 2009). *„Všeobecně se u pojmu zájem zdůrazňuje rozumová (poznávací) složka, předmětnost (čeho se zájem týká) a emociální stránka“* (Janoušek, 1988).

Janoušek (1988) uvádí několik dalších definic z odlišných časových dob, které jsou následující:

- R. Meili (1961) definuje zájem jako *„tendenci jednání zaměřenou na určité předměty nebo činnosti“*,
- A. G. Kovalev (1967) chápe zájem jako *„specifický vztah osobnosti k objektu pro jeho životní význam a emociální přitažlivost“*,
- A. V. Petrovskij (1970) označuje zájem jako *„emociální projev poznávacích potřeb člověka.“*

Kohoutek (2002) charakterizuje zájem jako *„kladné citové hodnocení určité skutečnosti, tak snahou ji poznat a konat činnosti s ní spojené“*. Dále uvádí, že u zájmů můžeme rozlišovat: *„(1) aktivitu nebo pasivitu, (2) sílu nebo slabost a (3) stálost nebo přelétavost zájmů a jejich společenskou hodnotu“*.

Jsou zájmy více či méně stabilní? Martončík (2011) uvádí ve své publikaci: *„Na otázku, zda jsou zájmy více či méně stabilní, není možné odpovědět jednoznačně. Zájmy mohou být totiž za jistých okolností velmi stabilní, ale za jiných okolností u nich může docházet k výrazným změnám.“*

Průcha, Walterová a Mareš (2003) ve svém Pedagogickém slovníku definují *„vyučovací předmět jako formu uspořádání učiva, komponent obsahu vzdělávání ve školách. V tradičním předmětovém kurikulu se rozlišují podle obsahu předměty jazykové, humanitní, eventuálně společenskovední, přírodovědné, esteticko-výchovné, tělovýchovné a technické“*.

„Vyučovací předmět plní svou funkci, jestliže zprostředkovává žákům odpovídající informace, které jim umožňují jak plnohodnotný a spokojený osobní život, tak i úspěšnost

v profesionálním životě. Aby mohl tuto funkci plnit, musejí ho žáci prožívat jako přitažlivý (měl by být u nich oblíbený), ne příliš obtížný, ale ani příliš jednoduchý, a měli by si uvědomovat jeho význam, především z hlediska jejich budoucího uplatnění“ (Hrabal, 2010, s. 25).

„Obliba předmětu je vymezována jako emociální prožitek z předmětu a v předmětu. Tento prožitek je, jak uvádí například Mayer a Turner (2006), předpokladem i výsledkem motivace k učení činnosti“ (Hrabal, 2010, s. 26).

„Obtížnost předmětu je chápána jako charakteristika, která se vztahuje k řadě motivačních procesů ve vyučování, jako je pocit výkonnosti, sebeobraz, úspěch a další“ (Hrabal, 2010, s. 26)

„Význam předmětu je chápán jako motivační zdroj zprostředkovaný zvnitřněnou sociální reprezentací předmětu z hlediska jeho uplatnění ve společnosti a jeho významem pro dosažení vlastních (profesionálních) cílů v budoucnosti“ (Hrabal, 2010, s. 27).

Podle RVP pro gymnázia zeměpis patří mezi přírodovědné předměty a spolu s fyzikou, chemií, biologií a geologií je začleněn do vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“. *„Vzdělávací oblast „Člověk a příroda“ ukazuje žákům využívání poznatků a metod přírodních věd pro inspiraci a rozvoj dalších oblastí lidské aktivity, počínaje nejrůznějšími technologiemi a konče filozofií, představuje jim současně přírodní vědy též jako neoddělitelnou a nezastupitelnou součást lidské kultury a zvyšuje tak zájem žáků o ně“ (MŠMT, 2007).* Zájem žáků o přírodovědné předměty můžeme podporovat různými exkurzemi v různých vědeckých, technologických či kulturních institucích, mimo jiné i různými laboratorními pracemi.

Zeměpis se podle vzdělávacího obsahu dělí na 5 skupin, u kterých si upřesníme, co do daného tématu patří a jaký základní přehled by měli mít žáci gymnázií u daného tématu. Skupiny vzdělávacího obsahu (MŠMT, 2007) jsou následující:

- 1) přírodní prostředí – Země jako vesmírné těleso, fyzickogeografická sféra, systém fyzickogeografické sféry na planetární a na regionální úrovni,
- 2) sociální prostředí – obyvatelstvo, kulturní a politické prostředí, sídla a osídlení, světové hospodářství, socioekonomická sféra,
- 3) životní prostředí – krajina, vývoj interakce příroda – společnost,
- 4) regiony – místní region, Česká republika, makroregiony světa,

- 5) geografické informace a terénní vyučování – geografická kartografie a topologie, geografický a kartografický vyjadřovací jazyk, geografické informační a navigační systémy, terénní geografická výuka praxe a aplikace.

Školství je ve fázi rychlého moderního pokroku, zavádějí se např. různé nové vyučovací metody nebo geoinformační technologie, ale zájem žáků upadá o přírodovědně zaměřené vyučovací předměty (Osborne, 2003), patří mezi ně i zeměpis a jeho témata, resp. geografie? Daná problematika se řeší už několik desítek let, zabývá se tímto problémem řada studií a výzkumů v České republice, ale i v zahraničí.

2 CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce bylo prozkoumat a zjistit, jaký je zájem o vyučovací předmět zeměpis žáků gymnázií a jaké faktory to ovlivňují. Víme, že předmět zeměpis má velice pestrý rozsah učiva, proto v bakalářské práci určíme zeměpisná témata, která jsou pro žáky gymnázií atraktivnější a naopak.

Dále se zaměříme na pohled učitelů na zájem jejich žáků o předmět zeměpis. Zjistíme, o jaká zeměpisná témata z pohledu učitelů se zajímají jejich žáci. Pohled žáků a pohled učitelů na konci bakalářské práce porovnáme.

V neposlední řadě nesmí chybět zpracování rešerše odborné literatury, kde se objeví výčet nejdůležitějších informací dané studie. Použité studie jsou zde české i zahraniční.

Další velmi důležitou věcí je stanovení hlavních a specifických výzkumných otázek pro danou bakalářskou práci. Hlavní výzkumné otázky podle Duškové a Šafaříkové (2014) jsou *„obecnější, a proto se stanovují specifické výzkumné otázky, které jsou mnohem konkrétnější a detailnější“*, pro tuto bakalářskou práci jsou následující:

1. „Jaký je zájem o předmět zeměpis mezi žáky gymnázií?“
 - a) „Jsou rozdíly v zájmech o zeměpis s ohledem na ostatní školní předměty?“
 - b) „Jsou rozdíly v zájmech o zeměpisu s ohledem na pohlaví respondentů?“
 - c) „Jsou rozdíly v zájmech o zeměpisu s ohledem na třídu respondentů?“
2. „Jak hodnotí a vidí žáci gymnázií zeměpis jako školní předmět?“
 - a) „Jaký je zájem o zeměpis mezi žáky gymnázií a jaké faktory to ovlivňují?“
 - b) „Jaký je výklad učitele z pohledu žáků?“
 - c) „Využívají učitelé v hodinách zeměpisu zeměpisné pomůcky, a jaké?“
3. „Zajímají se žáci o probíraná témata v hodině zeměpisu nebo spíše o témata z dnešního světa?“
 - a) „Jaké téma baví žáky v hodině zeměpisu a která nebaví?“
 - b) „O které téma z dnešního světa se žáci zajímají a naopak?“

4. „Jaký je zeměpis z pohledu učitelů?“

- a) „Odhadují učitelé stejně své žáky v zájmu o zeměpis, jak se vidí sami žáci?“
- b) „Shodují se učitelé se svými žáky na probíraných tématech v hodinách zeměpisu, o které se zajímají, či nikoliv?“
- c) „Shodují se žáci se svými učiteli zeměpisu na tématech z dnešního světa, o které se zajímají, či nikoliv?“

3 REŠERŠE ODBORNÉ LITERATURY

Zajímají se žáci o zeměpis? Jaká jsou témata a jaké metody, které budou studenty zajímat, a jaké jsou ty, které nebudou? Projevují žáci soukromý zájem o geografická témata? Tyto otázky si ve svém článku „*Students' Interest in Geoscience Topics, Contexts and Methods*“ klade Ingrid Hemmer a kol. (2007), využili zde dotazníkové šetření, které je velice spjaté s tématem bakalářské práce. V této publikaci byl zjištěn střední zájem o zeměpisná témata a výrazné rozdíly mezi jednotlivými tématy. Výzkumu se zúčastnilo 333 německých respondentů vyšších ročníků gymnázia ve věku od 17 do 19 let. Všichni respondenti projevili vysoký zájem o následující kontexty: „Individual concern (Individuální zájem), Societal relevance (společenský význam) a Normative/social responsibility (normativní, sociální odpovědnost).“ Dívky projevily větší zájem než chlapci v kontextech: „Individual concern, Normative/social responsibility and Systemic.“ Změna klimatu je tématem, které se setkává s relativně silným zájmem mezi pohlavím, zejména s ohledem na individuální zájem. Respondenti uvedli za nejméně zajímavá témata (1) horniny a minerály, (2) koloběh uhlíku, (3) pedologie. Zatímco největší zájem byl zaznamenán v tématech (1) zemětřesení, (2) změna klimatu, (3) moře. Významné rozdíly mezi pohlavími byly zjištěny v tématu půda, pitná voda, biologická rozmanitost, o daná témata měly větší zájem dívky než chlapci. Chlapci projevili významně větší zájem než dívky o fosilní zdroje a plynové hydráty. Dále dotazovaní žáci uvádí zájem o deskovou tektoniku, sopečnou činnost, přírodní katastrofy. Pokud jde o vyučovací metody, žáci se zvláště zajímají o praktické činnosti, jako jsou exkurze ke sběru dat nebo geovědní experimenty.

Podobnou problematiku, která je uvedena v předchozím odstavci, řeší Ingrid a Michael Hemmer (2017) ve svém průzkumu „*Teachers' Interests in Geography Topics and Regions – How they Differ from Students' Interests? Empirical Findings*“, kde se zabývají tím, o jaká témata mají zájem učitelé a žáci na základních a středních školách. Učitelé a žáci byli osloveni přes dotazníkové šetření. Učitelé mají velký a poměrně různorodý zájem o zeměpisná témata, např. největší zájem jeví o „přírodní katastrofy“, malý zájem o tradiční témata z lidské geografie. Stejný zájem učitelů a žáků je zjištěn jen částečně. Pokud jde o jednotlivá témata, odhalili stejně vysoký zájem mezi žáky a učiteli na základních školách. Jaké zájmy mají učitelé a žáci v regionech? Učitelé projevují velký zájem o větší regiony Německa, také se zde ukázalo, že učitelé se více zaměřují na svou

vlastní zemi než žáci. Obě skupiny projevují vysoký zájem o západní země a téměř žádný zájem o východní regiony. V dalších studiích byl zjištěn největší zájem žáků o přírodní katastrofy, o planetu Zemi ve Sluneční soustavě a vesmíru (Hemmer, 2006; Golay 2000).

Švýcarské národní kurikulum pro vyšší sekundární školy vyžaduje, aby se geografie vyučovala podle nových paradigmat týkajících se obsahu předmětu a metodiky učení. Uběhlo 10 let po přijetí nového kurikula a tehdy padla otázka, jestli paradigmatické změny byly uznány učiteli zeměpisu a začleněny do jejich výuky. Autorka Sibylle Reinfried (2004) popisuje ve své studii pod názvem „*Do Curriculum Reforms Affect Classroom Teaching in Geography?*“, do jaké míry se zájmy učitelů a studentů v předmětu zeměpis liší a co učitelé dnes vyučují ve třídách zeměpisu. Také jsou zde popsány úvahy o důsledcích pro zlepšení učebních osnov, metodologii výuky a vzdělání učitelů. Jaké kroky jsou nezbytné pro zlepšení výuky zeměpisu na švýcarských středních školách a pro zachování nebo zvýšení zájmu studentů o školní předmět geografie? Autorka uvádí: „Do učebních osnov a výuky ve třídě by měla být zařazena témata, která žáky zajímají a splňují zájmy dívek i chlapců. Výukové metody, které umožňují akčně orientované a autonomní učení, se musí stát součástí výuky zeměpisu. Je třeba rozšířit porozumění předmětu ze strany učitelů tak, aby zahrnovalo celou škálu otázek, které tvoří sekundární geografii (Reinfried, 2004).“

„*Postoji žáků 2. stupně základních škol k vyučovacím předmětu zeměpis*“ se zabývali Kubiátko, Mrázková a Janko (2011), kteří ve svém výzkumu zkoumali postoje žáků k zeměpisu jako vyučovacím předmětu, zeměpisu a přírodnímu prostředí, významnosti zeměpisu a zájmu o zeměpis s ohledem na to, jak jsou tyto postoje ovlivňovány následujícími proměnnými jako je pohlaví, oblíbený předmět a navštěvovaná třída. Výsledky ukázaly, že postoje českých žáků k zeměpisu jsou neutrální, statistický rozdíl k zeměpisu mezi pohlavími nebyl významný, tedy nejsou zde nalezeny rozdíly. Také dotazovaní žáci uvedli, že pomůcky na hodinách zeměpisu nepoužívají nebo nejsou pro ně zajímavé. Použili zde dotazníkové šetření, kde bylo dotazováno 540 žáků šestých, sedmých, osmých a devátých tříd na šesti základních školách v České republice.

Podobný výzkum, který je uveden v předchozím odstavci, prováděl v Texasu Sack a Petersen (1998) v článku „*Children's attitudes toward Geography: A Texas case study*“ o oblíbenosti zeměpisu v porovnání s ostatními školními předměty a postoje k zeměpisu v rámci ostatních společenskovedních předmětů u žáků na 1 400 základních školách. Také

se ve své publikaci zaměřili na výzkumné šetření z let 1983 a 1993, kde bylo zjištěno, že žáci vnímají zeměpis jako nejméně oblíbený školní předmět. V porovnání mezi roky 1983 a 1993 bylo vidět, že se zájem o zeměpis mírně zvýšil. Zájem o zeměpis měli spíše chlapci než děvčata.

Jaké mají postoje žáci 9. ročníku základních škol k fyzicko-geografické a socioekonomické oblasti učiva zeměpisu? Problematiku ve své bakalářské práci řeší pod názvem „*Postoje žáků 9. ročníku ZŠ k fyzicko-geografické a socioekonomické oblasti učiva zeměpisu*“ Ondřej Koffer (2014). Autor se zaměřuje na postoje žáků k fyzicko-geografické a socioekonomické oblasti učiva zeměpisu a k používání map v hodinách zeměpisu. V bakalářské práci bylo využito dotazníkové šetření, dotazník obsahoval celkem 35 položek v rámci postojové části a 4 položky zaměřené na demografické charakteristiky respondentů. Výzkum byl prováděn na vzorku 74 žáků ve dvou školách ve Středočeském kraji ČR. Ve své práci uvedl, že postoje žáků k fyzicko-geografické oblasti učiva zeměpisu a k používání map v hodinách se ukázaly jako pozitivní. Socioekonomická oblast učiva zeměpisu je žáky vnímána relativně neutrálně.

Australská autorka Gillan Kidman (2017) provedla krátký průzkum, kde byl prozkoumán zájem studentů o řadu témat, která se běžně vyskytují v učebních osnovách zeměpisu. V tomto průzkumu bylo dotazováno 199 respondentů. Hlavním problémem jejího článku „*School geography: what interests students, what interests teacher?*“ je nesoulad v tématech mezi žáky a učitelem. Žáci se zajímají o témata, která jsou založená na zvědavosti, a ne na znalostech. Analýza průzkumu sledovala průměrné skóre celé skupiny a vytvořila pořadí témat (zóna vysokého zájmu, nízkého zájmu a ambivalence).

Další australský autor Roy Ballantyne (1996) zkoumal zájem o zeměpis úplně z jiného pohledu, než bylo zmíněno u autorky Gillan Kidman. Roy Ballantyne ve svém článku „*Factors affecting student choice of geography as a senior secondary school subject in Queensland*“ analyzuje faktory ovlivňující výběr geografie studentů jako vyššího středního školního předmětu v Queenslandu. Řeší problematiku, zda člověk má zájem o zeměpis i mimo školní vyučovací předmět. Prokázalo se, že většina žáků vnímá geografii jako zábavu. Nejoblíbenějšími aspekty předmětu byla příležitost se zapojit do terénní práce, dozvědět se něco nového o společnosti, kultuře, místech a o životním prostředí (Ballantyne, 1996).

Mezinárodní výzkum PISA se zabýval čtenářskou, matematickou a přírodovědnou gramotností patnáctiletých žáků (Mandlíková, 2009). Organizuje ho Organizace pro hospodářskou spolupráci (OECD). V roce 2006 se do výzkumu zapojilo 57 zemí, z ČR se zúčastnilo 245 škol, měla zastoupení 9 016 žáků z 9. ročníků základních škol, 1. ročníků středních škol a ročníků víceletých gymnázií. Ze všech zemí dosáhli nejvyššímu zájmu o biologii člověka. Čeští žáci projevovali nadprůměrný zájem o způsoby, jakými vědci navrhují experimenty. O témata z chemie čeští a slovenští žáci projevili podprůměrný zájem. Pouze 25 % českých žáků uvedlo, že by chtěli pracovat v oblasti přírodních věd, ale větší zájem měly dívky než chlapci, dokonce ČR byla jediná v tomto ohledu. Zjistili, že čeští a slovenští žáci mají nadprůměrnou informovanost v oblasti ekologických problémů. Pokud šlo o řešení problémů životního prostředí v ČR, tak chlapci byli optimističtější než dívky (Mandlíková, 2009).

McTeer (1979) ve své práci *„High school students' attitudes toward geography“* podává přehled o středoškolských studentech a jejich postojích k zeměpisu a čtyřem dalším společenským vědám (ekonomika, vláda, historie a sociologie). Ve své publikaci se zabývá tím, jaký je zájem žáků o geografii na středních školách ve srovnání s dalšími vyučovacími předměty. Střední školy byly vybrány z Chattanooga, Tennessee včetně metropolitní oblasti Atlanty, bylo osloveno 2 092 respondentů ze šestnácti středních škol. Byly zahrnuty různé instituce, např. malá venkovská vysoká škola, malé městské střední školy, vnitřní městské střední školy, příměstské střední školy nebo soukromé příměstské střední školy. Jako výzkumnou metodu využil neformální rozhovor se studenty. Ukázalo se, že zeměpis dosáhl nejvyššího hodnocení jako nejoblíbenější předmět pouze na jedné škole, na dalších patnácti školách měl zeměpis podprůměrné hodnocení.

„Jak vnímají žáci můj předmět? Který typ žáků je v něm úspěšný? Jak dobře znám svoje žáky?“ Na tyto tři konkrétní otázky se snažili odpovědět ve svém výzkumu *„Jaký jsem učitel“* autoři Hrabal a Pavelková (2010).

Výzkum byl rozdělen na dvě části. První část se podle slov autorů věnoval *„autodiagnostice učitelovy implicitní teorie dobré výuky z hlediska obtížnosti, obliby a významu předmětu pro žáky.“* Této části se zúčastnilo 3 108 žáků ze 151 tříd, 25 škol ČR a výzkum byl uskutečněn v letech 2005–2007. Výsledkem jsou charakteristiky jednotlivých předmětů (zde uvedeme pouze předmět zeměpis, který nás v této bakalářské práci zajímá) z hlediska obliby, obtížnosti, významu a prospěchu, rozdíl mezi

vnímáním těchto předmětů chlapci a děvčaty. Autoři k předmětu zeměpis uvádějí: *„Středně oblíbený, spíše snadný, středně významný, dobrý prospěch. Nejvyšší oblíby dosahuje předmět v 7. ročníku, subjektivně vnímaná obtížnost po 6. ročníku klesá, ve vyšších ročnících se snižuje význam, který žáci zeměpisu přičítají, prospěch zůstává stejný. Nejsou velké rozdíly mezi chlapci a dívkami“* (Hrabal, 2010, s. 34).

Druhá část výzkumu se zabývá *„učitelovou percepcí žákovských postojů ke školním předmětům z hlediska jejich oblíby, obtížnosti a významu ve srovnání s žákovskými postoji.“* Této části se zúčastnilo 1 037 žáků a 179 jejich učitelů ze 7 základních škol ČR. Šetření odhalilo pro učitele velké překvapení. Učitelé předpokládají, že žáci mají zeměpis oblíbený, ale opak je pravdou. Žáci vnímají zeměpis jako méně oblíbený předmět, vnímají ho jako desátý neoblíbenější předmět z daných šestnácti a učitelé jako sedmý ze šestnácti předmětů. Oblíbenost předmětu zeměpis vnímají žáci stejně jako předpokládají učitelé, kde se zeměpis nachází na devátém místě z daných šestnácti. Žáci vnímají předmět zeměpis jako významnější, než předpokládají učitelé. U žáků je zeměpis vnímán jako sedmý nejvýznamnější předmět z daných šestnácti a učitelé předpokládají, že žáci vnímají předmět zeměpis jako jedenáctý z pohledu významnosti předmětu (Hrabal, 2010).

Jitka Achillesová (2009) ve své bakalářské práci pod názvem *„Vztah žáka a učitele z pohledu oblíbenosti vyučovaných předmětů na středních školách všeobecného zaměření“* posuzuje oblíbenost a neoblíbenost předmětů na třech středních školách všeobecného zaměření ve Zlínském kraji. V této práci se také posuzuje míra oblíbenosti učitele a předmět, který učí učitel, který je oblíbený, a na druhé straně předmět, který učí učitel, který je neoblíbený. Rovněž byl posouzen prospěch žáků v oblíbených a v neoblíbených předmětech. Šetření bylo prováděno dotazníkovým šetřením mezi 156 respondenty na třech středních školách Zlínského kraje ČR. Dotazníkové šetření ukázalo, že *„oblíbené předměty učí nejméně oblíbený učitel a velice oblíbení učitelé učí neoblíbené předměty. Zároveň zeměpis nevynikal, a proto můžeme říct, že je neutrální školní předmět“*.

Žáci hodnotí výuku z pohledu vyučujícího a používání zeměpisných pomůcek jako kvalitní, také získané znalosti z předmětu zeměpis budou aplikovat v běžném životě, v práci nebo někteří využijí poznatky i v jejich budoucím studiu. Tyto informace zjistil Štěpán Groll (2009) ve své bakalářské práci s názvem: *„Současný stav výuky zeměpisu na českých gymnáziích.“* Ve své práci využil dotazníkové šetření pro žáky, kterého se zúčastnilo celkem 246 žáků devátých tříd a čtyřletého gymnázia. Zjistil, že náročnost předmětu

zeměpis žáci udávají jako malou, nejvíce žáků hodnotilo náročnost v dotazníkovém šetření číslicí 3 (neutrální), tedy ani těžké a ani lehké. Autor bakalářské práce v dotazníkovém šetření žákům položil otázku: „*Jaká probíraná látka tě nejvíce baví a proč?*“ U této otázky měl problém určit přesná témata, a tak se rozhodl odpovědi zařadit do čtyř kategorií, které jsou následující: (1) regionální geografie, žáci projevovali zájem v oblasti státy a města, Evropa a ČR, (2) fyzická geografie obecně, také byl zájem o vesmír, (3) humánní geografii, a to zejména v oblasti obyvatelstvo, sídla, ekonomika a globální problémy, (4) kartografie.

Žáci se nejvíce zajímají a nejraději učí o jiných státech světa, toto téma baví více chlapce než dívky. Dále se zajímají o planetu Zemi a o vesmír. 60–66 % žáků uvedlo, že se spíše zajímají o ČR, o životní prostředí, o globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy, ale také o obyvatelstvo a sídla. Neradi se učí o zemědělství, průmyslu a dopravě, což uvedlo 57 % žáků. Nejméně zajímavé téma pro žáky je učit se o půdách, to řeklo skoro 75 % dotazovaných žáků. Žáky nejvíce zajímají kontinenty Evropa a Severní Amerika, spíše zajímají Jižní Amerika, Austrálie a Afrika, spíše nezajímají Antarktida a Asie. Bylo zde i uvedeno, jak to zajímá dívky a chlapce, dívky se více než chlapci zajímají o Austrálii a Afriku, chlapci se o něco více než dívky zajímají o Jižní Ameriku. Tyto informace byly zjištěny v diplomové práci „*Motivace žáků ve výuce geografie*“, autorem práce je Martina Holečková (2011).

Paul Weeden (2007) se ve svém článku „*Students' Perceptions of Geography: Decision making at age 14*“ zabýval oblíbeností zeměpisu u žáků ve Velké Británii. Předmět zeměpis byl zahrnut do závěrečné zkoušky General Certificate of Central Education (GCSE) v Anglii a Walesu, kde se počet přihlášených na tuto zkoušku snížil o 29,4 % mezi sledovanými lety 1996 a 2006. Pokles je nejspíše způsoben složitou interakcí mezi vnímáním geografie jednotlivými studenty, kvalitou výuky a učení v geografických disciplínách. V roce 2006 podle autora byl zeměpis osmým nejoblíbenějším předmětem v rámci závěrečné zkoušky (GCSE). Také se zde navrhuje rámec, který mapuje tyto interakce. Článek shrnuje literaturu o vnímání geografie studenty a pojednává o vlivu tří hlavních faktorů na předmět zájmu, užitečnosti a úspěchu.

Eliška Fuchsová (2020) ve své diplomové práci pod názvem „*Pojetí geografie z pohledu žáků*“ analyzuje problematiku žakovského pojetí mezi žáky základní školy na druhém stupni. Uvádí, zda žáky baví nebo nebaví předmět zeměpis, jestli mají motiv

k učení, jestli je zeměpis prospěšný v běžném životě a jestli využijí znalosti v budoucím studiu, v povolání. Žáci uvádějí, že je předmět zeměpis baví kvůli cestování, že se rychle zorientují, zajímají se o jiné státy než o ČR, o novodobé problémy a hlad, také vidí největší využití zeměpisu ve všeobecných znalostech a v orientaci. Nezajímají se o témata, která souvisejí s technickými věcmi a jedna z dotazovaných uvedla: *„Asi to zadání, jako vypočítej měřítko mapy, najdi to a to...“*, dále jim moc neříká ČR a slepé mapy. Celkově zeměpis mezi dotazovanými žáky patří mezi neoblíbené předměty. Výzkum byl realizován formou strukturovaného interview mezi 10 žáky základní školy druhého stupně.

4 METODY ZPRACOVÁNÍ

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. První teoretická část práce je zpracována v podobě rešerše odborné literatury. Zde jsou použity velmi důležité zahraniční i české odborné publikace, studie, články nebo bakalářské práce zabývající se podobnou problematikou. Kapitola „3 Rešerše odborné literatury“ vždy obsahuje název publikace, jméno autora a stručný popis dané publikace, o co se zajímá.

Základní dvě orientace výzkumu jsou kvalitativní a kvantitativní výzkumy (Gavora, 2000). Je zřejmé, že se tyto dvě orientace mezi sebou celkem dost liší. Jak z názvu lze poznat, kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji a kvalitativní výzkum uvádí zjištění ve slovní (nečíselné) podobě. Pro tuto bakalářskou práci byly zvoleny obě metody výzkumu. V kvantitativním výzkumu existuje jedna realita, která nezávisí na našich citech a přesvědčení, touto metodou lze zkoumat velké skupiny lidí, metoda směřuje ke zevšeobecnění a není tak časově náročná ke zpracování. A naopak, v kvalitativním výzkumu existuje více realit, na základě toho, jak si to skupiny nebo jednotlivci vymezí (Gavora, 2000). Dále v bakalářské práci jsou použita pouze primární data, která definujeme jako ta, která si sám výzkumník sežene a sám si je zpracuje.

Druhá praktická část práce je zaměřena na zájem o zeměpis a zeměpisná témata. Byla realizována vlastním terénním výzkumem na gymnáziích v celé ČR v podobě dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru. V následující kapitole „5 Výsledky výzkumného šetření“ jsou představeny různé mapy, grafy a tabulky, které byly vytvořeny ze získaných primárních dat z terénního výzkumu na území ČR.

Výzkumným vzorkem jsou žáci čtyřletých a vyšších stupňů víceletých gymnázií v celé ČR a jejich učitelé. Dále byli vybráni učitelé zeměpisu dotazovaných žáků gymnázií, kteří se zúčastnili rozhovoru, kde jsme se zajímali o zeměpis a zeměpisná témata z pohledu učitele, jak žáci vidí jejich vyučovací předmět, v našem případě předmět zeměpis.

Metodou kolekce dat bylo zvoleno dotazníkové šetření a řízený rozhovor. Byl zpracován elektronický online Google dotazník určený pro žáky gymnázií, obsahující 84 uzavřených a 5 otevřených otázek, na uzavřené otázky respondenti odpovídali buď „určitě ano, spíše ano, spíše ne nebo určitě ne“. Nebyl nařízen žádný limit pro vyplňování dotazníku, ale doba vyplňování respondenta nepřesáhla více než 10 minut, samozřejmě

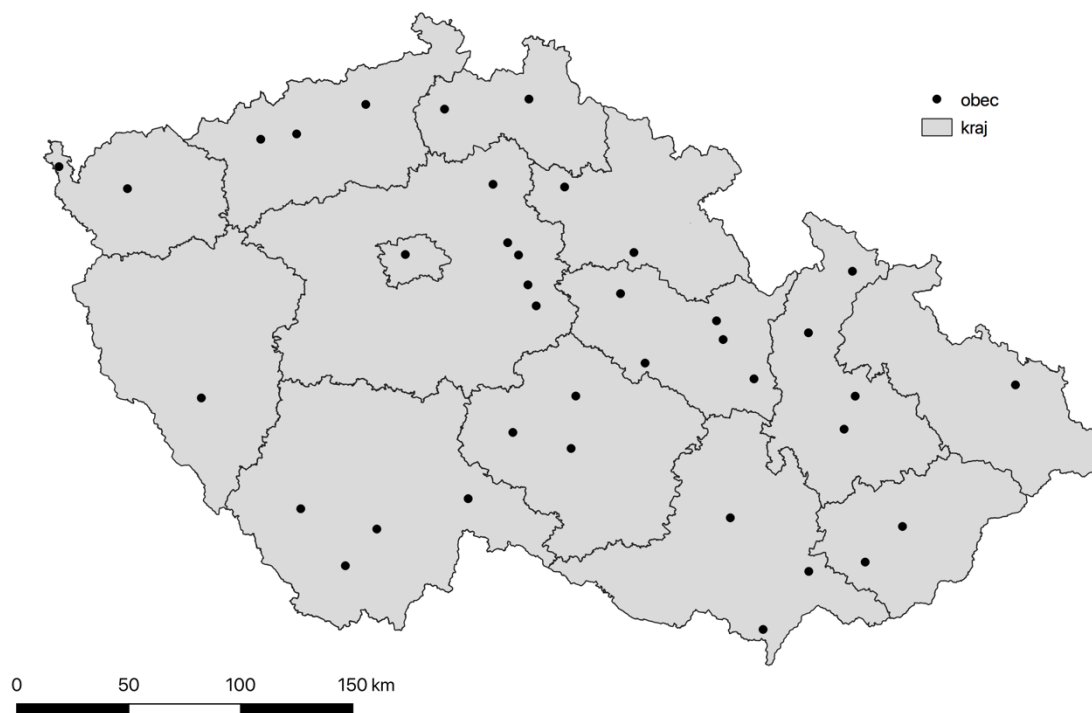
byl anonymní. Otázky z dotazníku se dělí do 7 kategorií, které jsou uvedeny v kapitole „11 Přílohy“ v příloze č. 1.

Následně dotazník pro žáky byl přepracován pro učitele gymnázií, kde jsme otázky formulovali tak, abychom zjistili, jak se zajímají o zeměpis a zeměpisná témata žáci gymnázií z pohledu učitele. Opět byl vytvořen elektronický online Google dotazník, který zahrnoval 115 uzavřených a 3 otevřené otázky. Odpovídali na něj stejně jako žáci, ale byl o trochu delší. Otázky se rozdělují do 10 kategorií, které nalezneme v kapitole „11 Přílohy“ v příloze č. 2.

První kategorie otázek se inspirovala ve výzkumu *Jaký jsem učitel?* (Hrabal, 2010). Druhá a třetí kategorie byla inspirována dotazníkem měřícího postoje k zeměpisu (Kubiátko, 2011), který se nechal inspirovat jiným výzkumným šetřením, položky převzal z dotazníku měřícího postoje k biologii (Prokop, 2007). Další kategorie otázek byla zpracována samostatně, ale držela jsem se uvedených probíraných témat v RVP pro gymnázia (MŠMT 2007), nemusí být stejně pojmenována nebo uchopena tak, jak je probírají žáci na gymnáziích. Probíraná témata v hodinách zeměpisu jsou obohacena o témata z dnešního světa a o kontinenty světa. Z důvodu inspirace jinými výzkumnými šetřeními budou jejich výsledky představeny ve stručné formě v kapitole „6 Diskuse a závěr“ a následně s výsledky autorky práce budou porovnány.

Autorka práce vyhledala některá gymnázia pomocí webových stránek po celé ČR a k tomu emailové adresy učitelů zeměpisu. Následně rozeslala dotazník na nalezená gymnázia počínaje 20. ledna 2021 a sbírání dat bylo ukončeno 3. února 2021. Celkově bylo osloveno 184 pedagogů z 53 gymnázií. Gymnázia se nachází v 38 různých obcích po celé ČR, jak znázorňuje vyhotovená následující mapa (viz obr. 1).

Po shromáždění dat v online Google dotazníku byla data vyexportována do programu Microsoft Excel, kde výsledky byly pro lepší názornost a přehlednost graficky zpracovány. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 1 837 respondentů z 31 gymnázií, po pročištění dat bylo neadekvátních vzorků ke zpracování jen 1,75 % a 98,25 % úrovně důvěryhodnosti.

Obr. 1: Výskyt obcí oslovených gymnázií na území České republiky ($n = 38$)
Zdroj: ArcČR 500, vlastní šetření a zpracování

Autorka práce oslovila a poprosila znovu učitele gymnázií, bylo jich osloveno více než předtím, zda vyplní dotazník určený pro ně, kde se zjišťovaly zájmy žáků o zeměpis a zeměpisná témata z pohledu učitelů. Dále se zabývala tím, o jaká zeměpisná témata se zajímají sami učitelé. Bylo vybráno 5 učitelů, s kterými byl proveden řízený rozhovor, kde otázky z uvedeného dotazníku byly obohaceny o další podotázky. Učitelé se mohli sami vyjádřit k otázce a také říct, co si o tom myslí. Struktura řízeného rozhovoru je uvedena v kapitole „11 Přílohy“ v příloze č. 3.

V praktické části této bakalářské práce byly výsledky analyzovány do přehledných grafů, tabulek, kde byly použity kontingenční tabulky, popřípadě Kruskalův–Wallisův test. Výsledkem zmiňovaného testu je číselná hodnota (p-hodnota) používaná při statistickém testování hypotéz, která pomůže podpořit nebo odmítnout nulovou hypotézu (Statistics How To, 2021). Také byly zkonstruovány potřebné mapy. Na závěr této práce je zpracována kapitola „6 Diskuse a závěr“, kde výsledky této práce jsou porovnány s dalšími jinými studii, popřípadě bakalářskými nebo diplomovými pracemi.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

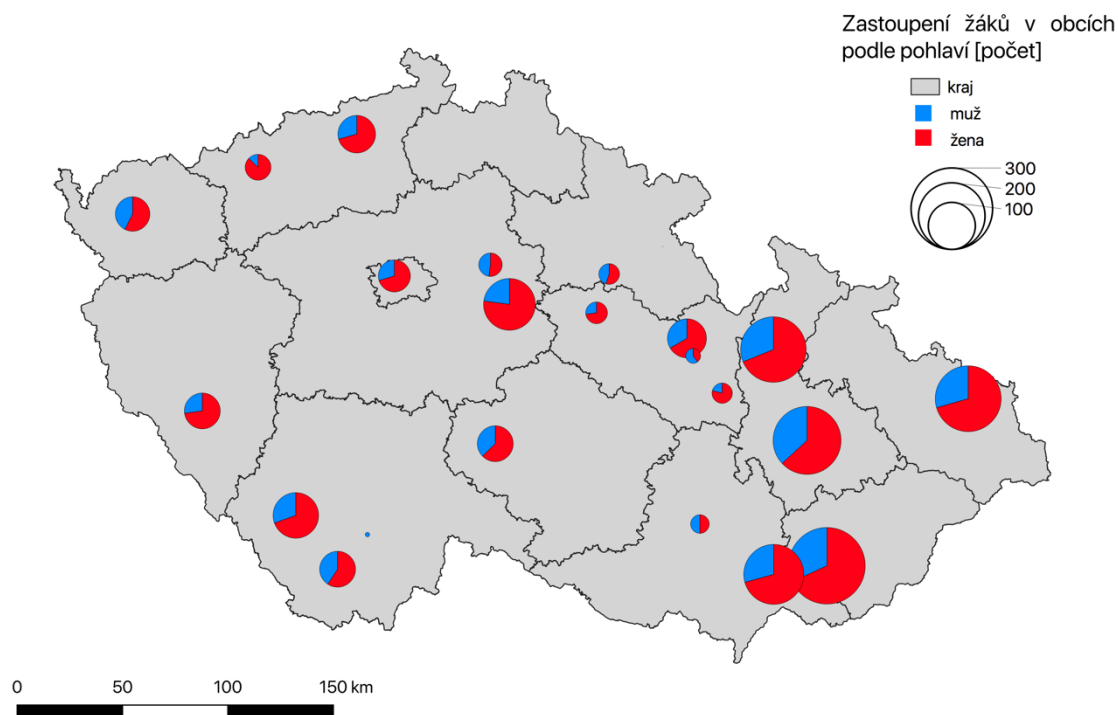
Praktická část se zabývá analýzou dotazníkového šetření zájmu o zeměpis a zeměpisná témata mezi žáky gymnázií, analýzou dotazníkového šetření a řízených rozhovorů s učiteli některých těchto žáků, jak vnímají žáci zeměpis a zeměpisná témata z pohledu učitele. V této kapitole budou shrnuty a prezentovány výsledky práce.

Dotazníkového šetření pro žáky se zúčastnilo 1 805 respondentů z 31 gymnázií z celé ČR. V tab. 1 se nachází všechna gymnázia, která se terénního výzkumu zúčastnila, je zde i uvedeno, kolik respondentů odpovědělo na dotazník na daném gymnáziu. Nejvíce žáků se do výzkumu zapojilo z Gymnázia Uherské Hradiště s 15% podílem respondentů všech oslovených. Následně byla zkonstruována mapa (viz obr. 2), kde je znázorněna poloha gymnázií. Gymnázia se nachází v 22 různých obcích po celé ČR, a dále se zde interpretuje početní zastoupení respondentů v obcích podle pohlaví.

Tab. 1: Jmenný seznam škol zúčastněných dotazníkového šetření a jejich počet respondentů

Název školy	Počet respondentů
Biskupské gymnázium J. N. Neumanna v Českých Budějovicích	1
Biskupské gymnázium Hradec Králové	20
Církevní gymnázium Německého řádu v Olomouci	81
Gymnázium a Střední odborná škola dr. Václava Šmejkal, Ústí nad Labem	19
Gymnázium Bohumila Hrabala v Nymburce	25
Gymnázium Brno, třída Kapitána Jaroše	16
Gymnázium Česká Třebová	10
Gymnázium Český Krumlov	59
Gymnázium Hladnov a Jazyková škola p.o. v Ostravě	33
Gymnázium Chomutov	31
Gymnázium Jaroslava Vrchlického, Klatovy	59
Gymnázium Jateční v Ústí nad Labem	46
Gymnázium Kolín	122
Gymnázium Moravská Třebová	19
Gymnázium Olgy Havlové v Ostravě	28
Gymnázium Olomouc, Čajkovského 9	55
Gymnázium Olomouc, Hejčín	34
Gymnázium Ostrava-Hrabůvka	68
Gymnázium Pardubice, Dačická 1083	22
Gymnázium Pelhřimov	59
Gymnázium Prachatice	94
Gymnázium Sokolov	54
Gymnázium Šumperk	196
Gymnázium Uherské Hradiště	267
Gymnázium Ústí nad Orlicí	69
Gymnázium, Praha 9, Chodovická 2250	46
Jazykové gymnázium Pavla Tigrida v Ostravě	34
Klvaňovo gymnázium a střední zdravotnická škola v Kyjově	164
Slovanské gymnázium Olomouc	39
Sportovní gymnázium Dany a Emila Zátokových, Ostrava, příspěvková organizace	34
Všeobecné osmileté gymnázium Kodaňská v Praze	1

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

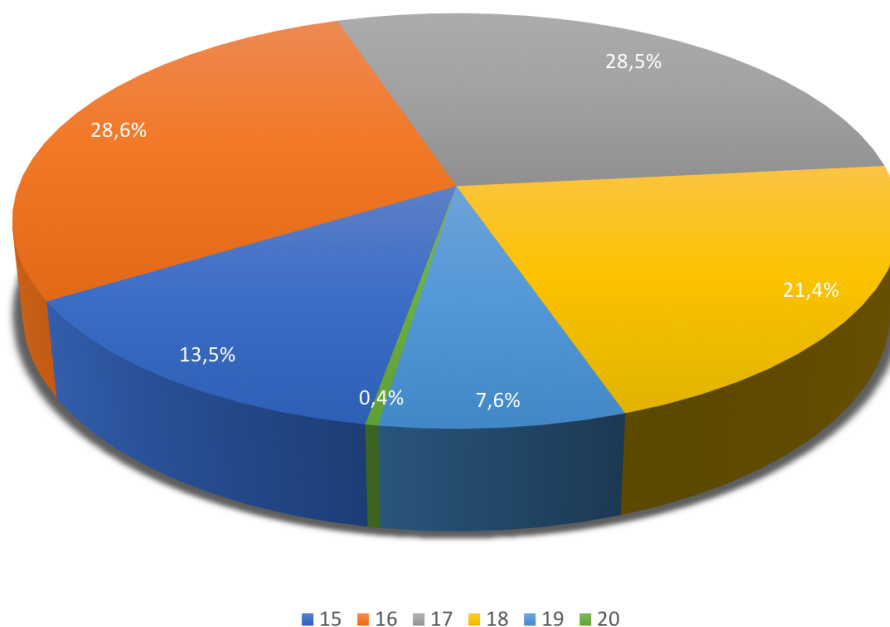
Obr. 2: Početní zastoupení žáků v obcích podle pohlaví ($n = 22$)
Zdroj: ArcČR 500, vlastní šetření a zpracování

Dotazníku se zúčastnilo celkem 1 805 respondentů, z toho odpovídalo více žen (68 %) než mužů (32 %). V tab. 2 je přehledně zpracováno, kolik žen a mužů odpovídalo vzhledem ke sledovaným ročníkům. Do výzkumu se zapojilo nejvíce žáků z druhého ročníku gymnázia (33 % – žen 23 % a mužů 10 %), nejméně ze čtvrtého (žen 9,36 %; mužů 5,37 %). Osloveným respondentům bylo v rozmezí 15 až 20 let, průměrný věk respondentů byl 16,8 let. Procentuální zastoupení věku znázorňuje obr. 3, kde čísla byla upravena na první desetinné místo, aby se jejich celkový součet rovnal 100 %.

Tab 2.: Počet žen a mužů vzhledem ke sledovaným ročníkům

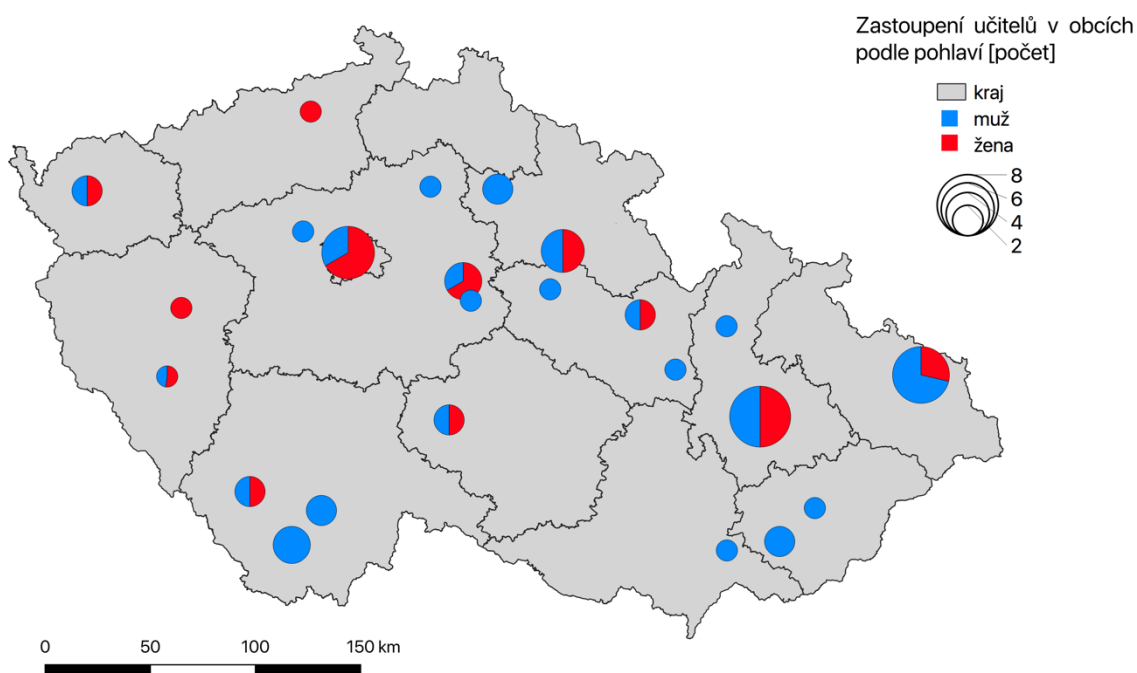
Ročník	Pohlaví		Celkem
	žena	muž	
1	328	142	470
2	409	189	598
3	323	148	471
4	169	97	266
Celkem	1229	576	1805

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Obr. 3: Procentuální zastoupení oslovených respondentů dle věku
Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Dotazníkového šetření pro učitele se zúčastnilo 66 respondentů z 37 škol po celé ČR, gymnázia se nachází v 26 různých obcích po celé ČR. Na dotazník odpovědělo více mužů (62 %) než žen (38 %). Byla zpracována mapa (viz obr. 4), na které je ukázáno, v jakých školách účinkují odpovídající respondenti na dotazník a také jejich početní zastoupení v obcích. 15 % učitelů neuvedlo, v jakém městě se nachází gymnázium, na kterém učí.

Obr. 4: Početní zastoupení učitelů v obcích podle pohlaví (n = 26)
Zdroj: ArcČR 500, vlastní šetření a zpracování

Bakalářská práce byla obohacena o řízený rozhovor s učiteli gymnázií. V tabulce (viz tab. 3) jsou uvedena jména učitelů, s kterými byl řízený rozhovor uskutečněn, dále názvy škol, v kterých působí. Některé jejich odpovědi jsou citovány v bakalářské práci v anonymní podobě.

Tab. 3: *Seznam učitelů, s kterými byl uskutečněn řízený rozhovor*

Jméno učitele	Střední škola
Mgr. Miroslav Čapek	Biskupské gymnázium Hradec Králové
Mgr. Přemysl Dvořák	Gymnázium Moravská Třebová
PaedDr. Milan Polášek	Gymnázium Šumperk
Mgr. Eva Sloupenská	Gymnázium Ústí nad Orlicí
Mgr. Olga Šuchová	Gymnázium Kolín

Zdroj: *vlastní šetření a zpracování*

Výsledky výzkumu byly zpracovány v podkapitolách kapitoly „5 Výsledky výzkumného šetření“ do přehledných tabulek, grafů k tomu určených na základě stanovených hlavních a vedlejších otázek výzkumného šetření, které si na začátku autorka práce zvolila v kapitole „2 Cíl práce“, následně jsou řádně obohaceny o komentář.

5.1 Obecný zájem o školní předměty

V této kapitole si uvedeme výsledky, které se týkají zájmu o vyučovací předměty ve škole, kde ukážeme pořadí jednotlivých předmětů od určitě baví po určitě nebaví ve vyučovacích školních předmětech. Nebude zde ani chybět procentuální zastoupení žáků ve zkoumaných předmětech, také předložíme, jak učitelé odhadují své žáky v zájmech uváděných školních předmětů.

Žáci gymnázií uvedli největší zájem o vyučovací předmět ve škole tělesnou výchovu s podílem respondentů 46 %, na druhém místě anglický jazyk s podílem respondentů 45 % a na třetím místě výtvarnou výchovu s podílem respondentů 35 %. Můžeme si všimnout, že tělesná výchova s anglickým jazykem se liší pouze o jedno procento podílu respondentů. Nejmenší zájem o školní předmět žáci gymnázií dali na poslední místo fyziku s podílem respondentů 13 %, na předposlední místo informatiku s podílem respondentů 18 % a na jedenácté místo chemii s podílem respondentů 20 %. Zkoumaný předmět zeměpis se nachází na čtvrté příčce s podílem respondentů 33 %, 5 % respondentů volilo zeměpis jako nejméně oblíbený předmět ve škole.

Učitelé gymnázií tvrdí, že zájem o školní předměty nebo jejich oblíbenost jsou individuální. Jeden z dotazovaných učitelů řekl: *„Obecně je to tak, když ti lidé k něčemu nemají nějaké vlohy, ti jsou na tom hůře, ti vybírají podle momentálních antipatií a sympatií například k vyučujícímu, ti, kteří jsou do něčeho zažraní, mají třeba rádi matematiku nebo fyziku.“* Další učitel uvedl: *„Má momentální třída je polarizována půl na přírodovědné předměty a půl na humanitní. Někdo nesnáší matematiku, a naopak někdo miluje matematiku.“* V dotazníkovém šetření učitelé odhadují největší zájem mezi svými žáky o tělesnou výchovu (48 %), a naopak podle nich nejméně jeví žáci zájem o předmět chemii (1 %).

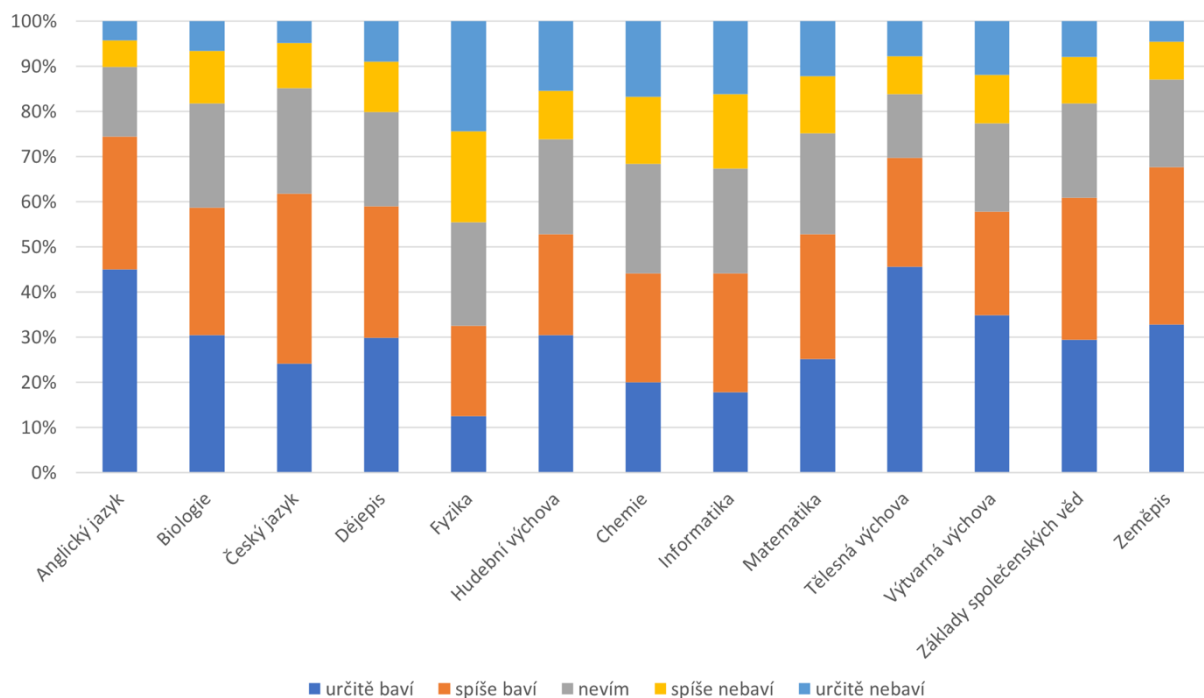
Konečné pořadí od určitě baví k určitě nebaví mezi školními předměty je uvedeno v tab. 4 z pohledu žáků a odhad učitelů oblíbenosti předmětů mezi jejich žáky, kde je uvedeno i procentuální zastoupení obou zkoumaných jevů.

Tab. 4: Přehled školních předmětů od určitě baví k určitě nebaví z pohledu žáků a odhad učitelů, jak vidí své žáky s procentuálním zastoupením

Školní předmět	Zastoupení žáků [%]	Školní předmět	Zastoupení učitelů [%]
Tělesná výchova	46	Tělesná výchova	48
Anglický jazyk	45	Výtvarná výchova	32
Výtvarná výchova	35	Hudební výchova	28
Zeměpis	33	Anglický jazyk	14
Biologie	30	Informatika	11
Hudební výchova	30	Zeměpis	10
Dějepis	30	Biologie	3
Základy společenských věd	29	Český jazyk	3
Matematika	25	Dějepis	3
Český jazyk	24	Základy společenských věd	3
Chemie	20	Fyzika	2
Informatika	18	Matematika	2
Fyzika	13	Chemie	1

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Všechny předměty vyučované na gymnáziu jsou znázorněny na obr. 5, u kterých žáci vyjadřovali svůj zájem, kde můžeme znatelně vidět i další mezistupně. Úvodem této kapitoly jsme si řekli, o které vyučovací předměty žáci jeví největší zájem, teď bych zmínila nejpočetnější výskyt u dalších mezistupňů. Žáci volili nejvíce odpověď „spíše baví“ u českého jazyka (38 %) a zeměpisu (35 %), jako „neutrální“ předmět byla zvolena žáky gymnázií chemie (24 %), jako „spíše nebaví“ fyzika (20 %) a informatika (17 %) a na závěr byla vybrána slovem „určitě nebaví“ fyzika (24 %).

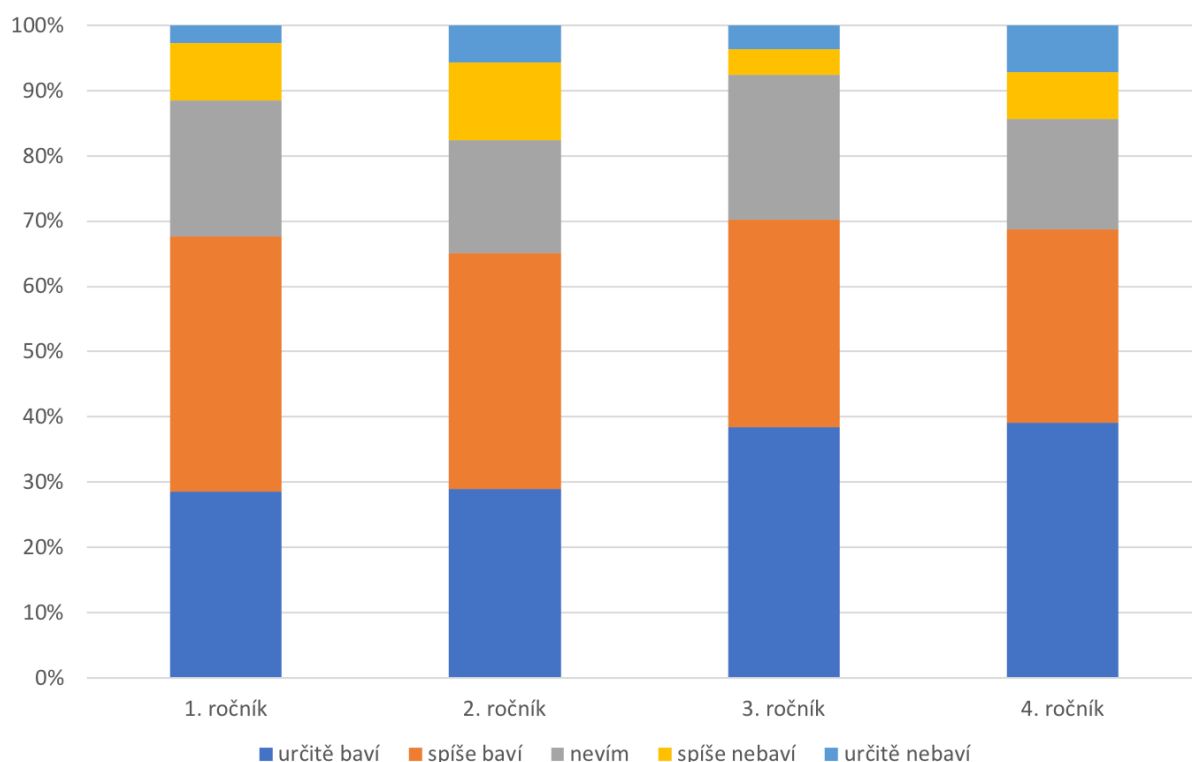
Obr. 5: Přehled procentuálního zastoupení žáků daných předmětů od určitě baví k určitě nebaví

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

5.2 Zájem o zeměpis vzhledem k ročníku mezi žáky gymnázií

Tato kapitola uvádí výsledky, které se vztahují k navštěvovaným ročníkům dotazovaných žáků gymnázií vzhledem k zeměpisu. V první části kapitoly je uvedeno procentuální zastoupení respondentů jednotlivých ročníků podle zájmu o zeměpis. V druhé části průměrné skóre v dílčích ročnících a nechybí ani statisticky významný rozdíl mezi ročníky vzhledem k zeměpisu.

Ze třetího a čtvrtého ročníku gymnázií reagovalo 38,4 % a 39,1 % žáků na zkoumaný předmět zeměpis odpovědí „určitě baví“. Z prvního a druhého ročníku většina z nich odpovídala na zeměpis slovem „spíše baví“. Z prvního ročníku jich bylo 39,1 % a ze druhého 36,1 %. „Určitě nebaví“ uvedlo nejvíce žáků (7,1 %) ze čtvrtého ročníku. Celkový přehled procentuálního zastoupení žáků jednotlivých ročníků vzhledem k předmětu zeměpis interpretuje obr. 6.

Obr. 6: Procentuální zastoupení respondentů jednotlivých ročníků vzhledem k zájmu předmětu zeměpis

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

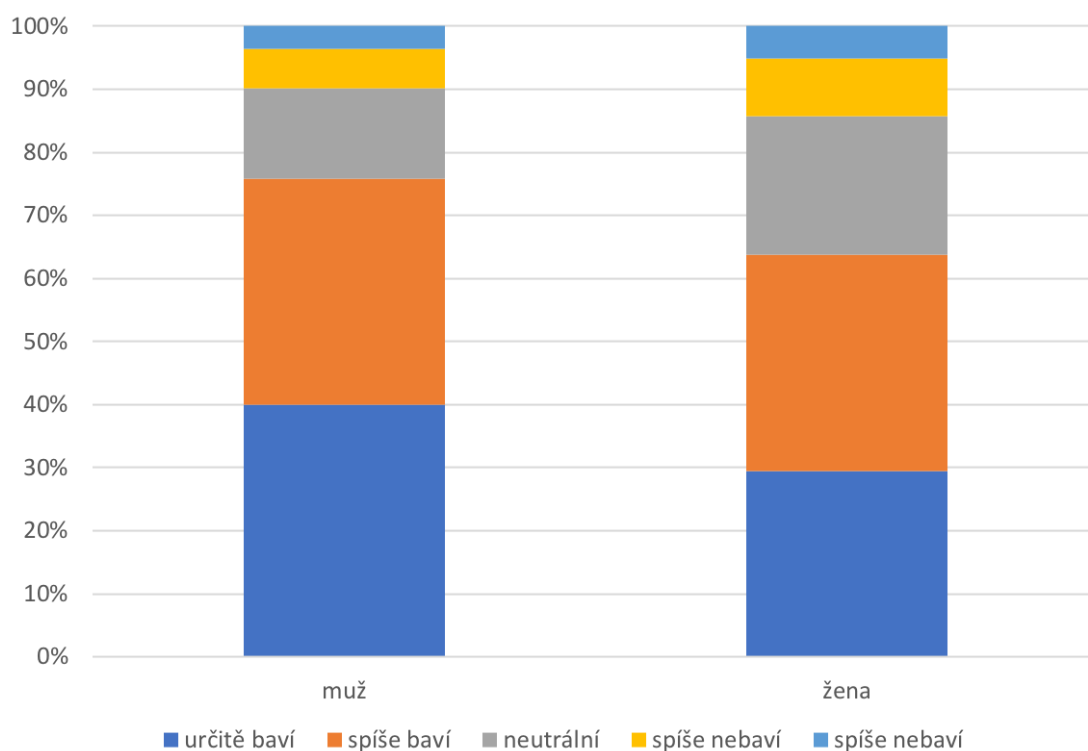
Pomocí Kruskalova–Wallisova testu se zjišťovala hypotéza, zda je zájem o zeměpis ve všech ročnících stejný. V jednom jediném případě byla hypotéza zamítnuta a podle mnohonásobného porovnání se zjistilo, že se žáci třetího ročníku zajímají více o zeměpis

než žáci z druhého ročníku ($p=0,00$). Průměrné skóre v prvním ročníku činí 3,82, ve druhém ročníku 3,71, ve třetím ročníku 3,97 a ve čtvrtém ročníku 3,86. Lze potvrdit zanedbatelný rozdíl v postoji k zeměpisu vzhledem k ročníkům. Zjištěná data znamenají, že hodiny zeměpisu pro žáky mohou být zajímavé a důležité, ale nikoli obtížné.

5.3 Zájem o zeměpis vzhledem k pohlaví a školnímu prospěchu mezi žáky gymnázií a jejich učiteli

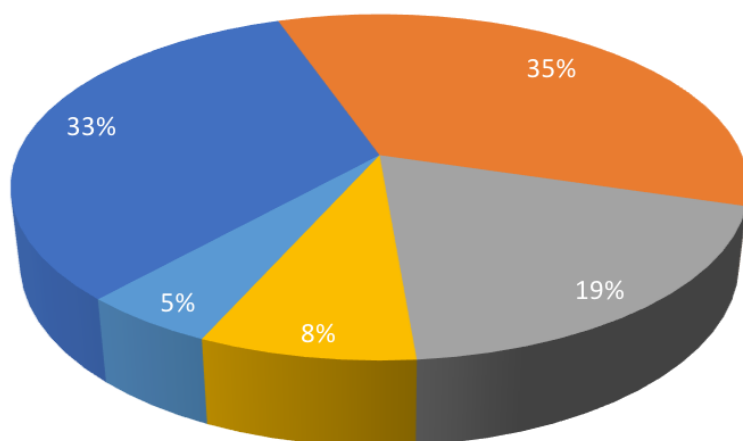
V první části kapitoly jsou zjišťovány rozdíly zeměpisu ohledně pohlaví. V další části kapitoly jsme určili procentuální zastoupení zeměpisu mezi žáky gymnázií podle zvolené škály odpovědí v dotazníku. Potom bude vytyčena celková průměrná hodnota zájmu o zeměpis a nebude tady chybět ani průměrná hodnota u žen a u mužů. Zjišťovali jsme poslední známku na vysvědčení ze zeměpisu a bude tedy zmíněn školní prospěch žáků gymnázií celkově a také podle pohlaví.

Rozdíly oblíbenosti zeměpisu vzhledem k pohlaví interpretuje obr. 7, předmět zeměpis vzhledem k pohlaví baví více muže než ženy. 30 % dotazovaných žen uvedly o zeměpise „určitě baví“ a muži ještě o 10 % více než ženy. 5 % dotazovaných žen řekly o zeměpise „určitě nebaví“ a 3 % dotazovaných mužů, můžeme tvrdit, že je mezi tímto zanedbatelný rozdíl. Jeden z dotazovaných učitelů porovnal nižší a vyšší gymnázium takto: „*Mám pocit, že na nižších gymnáziích zeměpis baví více chlapce, teď jsem zrovna opravovala nějaké testy, ti chlapci jsou na tom lépe a jsou šikovnější, myslím si, že je to více baví. Na vyšším gymnáziu mám takový pocit, že to baví více dívky, mám více maturantek, které chtějí jít studovat zeměpis jako učitelství.*“

Obr. 7: Zájem o zeměpis vzhledem k pohlaví
Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Žáci volili v první kategorii otázek u vyučovacích předmětů 1 (určitě baví) až 5 (určitě nebaví). V předcházející podkapitole „5.1 Obecný zájem o školní předměty“ znázorňuje obr. 5 všechny předměty z gymnázií podle zmíněných kritérií, ale v této práci nás zajímá pouze zeměpis, který si dále specifikujeme. Jak je zřejmé z obr. 8, největší počet žáků hodnotilo zeměpis číslicí 2 (spíše baví). Druhá nejpočetnější skupina žáků hodnotila zeměpis číslicí 1 (určitě baví). První a druhé místo se od sebe liší pouze o 2 %, tedy žáků, kteří hodnotili číslicí 2 je 35 % a číslicí 1 je 33 %. Celkem 19 % žáků klasifikovalo zeměpis číslicí 3 (neutrální), tedy žáky ani baví, ani nebaví. Žáci číslicí 4 uvedli o zeměpise „spíše nebaví“ a celkem jich bylo 8 %, pouze 5 % sdělilo „určitě nebaví“, kde volili číslici 5. 70 % učitelů gymnázií odhaduje, že zeměpis jejich žáky „spíše baví“, volili tedy číslici 2.

■ určitě baví ■ spíše baví ■ neutrální ■ spíše nebaví ■ určitě nebaví

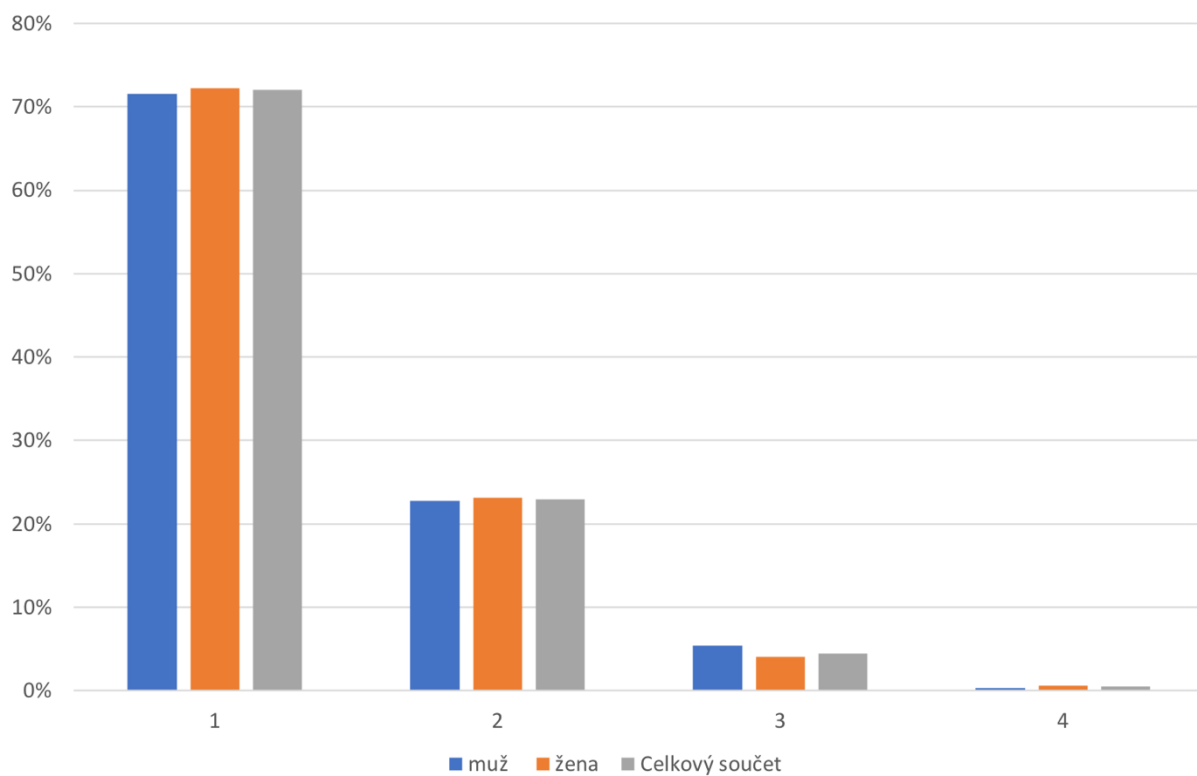
Obr. 8: Procentuální zastoupení respondentů k zájmu o předmět zeměpis

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Dále chceme vyjádřit u zkoumaného předmětu zájem o zeměpis, proto musíme obrátit hodnoty, 1 označuje určitě nebaví a 5 určitě baví, následně můžeme vyslovit průměrnou hodnotu zájmu o předmět zeměpis. Průměrný zájem o předmět zeměpis je 3,82, to znamená, že hodiny zeměpisu pro žáky mohou být zajímavé a důležité, ale nikoli obtížné. Můžeme tedy říct, že existují předměty, o které je větší zájem než o zeměpis. Z hlediska rozdílu pohlaví je u mužů (4,0) vyšší průměrný zájem než u žen (3,7). Podle těchto zjištěných hodnot můžeme stále tvrdit jak u mužů, tak u žen, že hodiny zeměpisu jsou zajímavé a důležité, ale nikoliv obtížné.

Školní prospěch žáků gymnázií je 1,33, žen 1,32 a mužů 1,34. Můžeme konstatovat, že dotazovaní žáci jsou hodnoceni známkou 1, na posledním vysvědčení tuto známku

dostalo 72 % žáků. V dalších známkách se také nejeví žádný větší rozdíl. Známkou 4 bylo ohodnoceno 9 žáků (2 muži, 7 žen), což je znázorněno na obr. 9. Známkou 5 nebyl žádný respondent hodnocen.

Obr. 9: Procentuální zastoupení žáků vzhledem ke školnímu prospěchu
Zdroj: vlastní šetření a zpracování

5.4 Zájem žáků vzhledem ke školnímu předmětu zeměpis

V této kapitole si uvedeme, jak sami žáci vnímají hodiny školního předmětu zeměpis, také se zmíníme o zeměpisných pomůckách, nebo jestli chtějí využít zeměpis v budoucím studiu, v povolání. Sdělíme, jak žáky vidí sám jejich učitel.

Pro žáky gymnázií zeměpis není vůbec těžký školní předmět a hodiny pro ně nejsou náročné. Žáky, které baví předmět zeměpis a volili v zájmu o zeměpise v dotazníku číslici 1 (určitě baví) nebo 2 (spíše baví), ti mají zeměpis raději než ostatní předměty, ale už by nechtěli mít hodiny častěji. Jak to tvrdí žáci, tak je přesně takto odhadují i jejich učitelé.

Žáci, které určitě a spíše baví zeměpis nebo je pro ně neutrální, se nemusí více soustředit, aby porozuměli zeměpisnému učivu. Dotazovaní žáci se nemusí učit zeměpis, aby měli dobré známky kvůli jejich rodičům. Více než 70 % žáků nechtějí zeměpis využít v jejich budoucím studiu, v povolání. Toto tvrzení potvrdil i jeden z dotazovaných učitelů: *„Mám semináře a ty maturanty, kteří byli minulý rok moji první, kteří maturovali se mnou, tak jestli z těch 18 maturantů, šli studovat zeměpis 3, tak to byl úspěch. Zbytek si seminář ze zeměpisu volí z toho důvodu, bohužel je to tak, že to volí jako nejsnadnější cestu, což se jim snažím vyvracet.“*

U všech žáků, i u těch, které zeměpis vyloženě nebaví, dochází k rozvoji jejich vědomostí a dovedností, poznávají nové věci. Toto tvrzení potvrdili i učitelé a jeden z nich řekl: *„Myslím si, že u žáků určitě dochází k rozvoji jejich vědomostí a dovedností v mých hodinách. Já se je vždycky snažím motivovat tak, aby hodně cestovali, a když nikde jinde, tak v tom cestování zeměpis uplatní a dokud jsou mladí a mají možnosti, tak at' cestují, na to většinou slyší, i když teď se moc cestovat nedá.“* Většina dotazovaných učitelů řeklo, že zeměpis žákům dá všeobecný přehled, získávají informace jako průnik mezi přírodními, společenskými a technickými vědami.

Přes 80 % dotazovaných žáků se v hodinách zeměpisu nenudí, protože výklad učitele je pro ně zajímavý a srozumitelný, i když je vůbec nebaví nebo nezajímá. Dotazovaní učitelé uvedli, že žákům spíše vykládají látku, a když použijí prezentace na dataprojektoru, jsou zde zobrazeny pouze obrázky. Jeden z nich řekl: *„Prezentace jsem hrozně zúžil na body, je to osnova a obrázky, protože tím chci zamezit, aby opisovali tupě z interaktivní tabule, chci, aby poslouchali to, co já říkám.“*

Žáci tvrdí, že v hodinách zeměpisu moc nepoužívají zeměpisné pomůcky, ale když je využívají, tak nejvíce pracují s mapami, atlasy a glóby. Jeden z dotazovaných učitelů uvedl: *„Využívám málo zeměpisné pomůcky, což si myslím, že je chyba. Nástěnné mapy v podstatě nepoužívám vůbec, protože mapy promítám, mám neustále puštěný projektor, za hodinu žákům promítnu třeba 20 různých map, mohu zoomovat a můžu rychle měnit mapy. V dnešní době si myslím, že je to lepší, protože když pověsím mapu na zeď, tak to vidí první lavice a ostatní z toho nic nemají.“* Učitelé si myslí, že uvedené zeměpisné pomůcky určitě nebo spíše využívají. 71 % dotazovaných žáků, i které zeměpis určitě nebaví, uvedlo, že výukové materiály (knihy, časopisy, video, suvenýry atd.) související se zeměpisem jim připadají zajímavé, což uvádějí i jejich učitelé.

V řízeném rozhovoru jsem se zeptala, zda škola pořádá pro své žáky zeměpisné exkurze a jeden dotazovaný učitel řekl: *„Myslím si, že zeměpisné exkurze jsou pro naše žáky přínosem, proto mám plán zeměpisných exkurzí a terénních prací, které absolvujeme každý rok od primy do druhého ročníku. Ve třetím ročníku nikam nejezdíme, protože se u nás na gymnáziu zeměpis nevyučuje a ve čtvrtém ročníku na to nezbyvá čas. Myslím si, že naše vybraná místa jsou zajímavá a žáky to baví. Zeměpisné exkurze směřujeme na zajímavé místa v našem okolí. S primou jezdíme na Královskou cestu do Prahy, se sekundou do města Liberec, vyjedeme na Ještěd a jdeme cestou dolů, poté navštívíme buď Zoo Liberec nebo IQLANDIA. V tercii cestujeme na přechod Železných hor, navštěvujeme zříceninu hradu Lichnice, přecházíme hřbet Železných hor, a ještě děláme zastávku na Berlově vápence, s kvartou Kokořínské pokličky, hrad Kokořín a Housku. S prvními ročníky děláme Český kras, a to jsou Koněpruské jeskyně, svatý Jan pod Skalou, Malá a Velká Amerika. S druhými ročníky jezdíme na vrch Kozákov.“*

5.5 Zájem žáků vzhledem k probírané látce v hodinách zeměpisu

V první části této kapitoly jsou uvedena témata probíraná v hodinách zeměpisu, o které žáci jeví zájem, či nikoliv. Ukážeme si i statisticky významné rozdíly mezi sledovanými ročníky, pokud budou. V druhé části kapitoly předložíme rozdíly v zájmu o témata mezi žáky, učiteli a odhad zájmů žáků o témata učiteli. V poslední části kapitoly se zaměříme na to, o které kontinenty se zajímají žáci a jejich učitelé.

Žáci, které baví i nebaví zeměpis, se zajímají nejvíce o zeměpisná témata typu: (1) největší a nejznámější města světa, (2) jiné státy než ČR, (3) životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy, (4) vesmír, (5) obyvatelstvo, sídla (venkov, města). Skoro všichni učitelé se shodli, že regionální geografie je nejvíce oblíbeným tématem mezi jejich studenty, ale může se jim špatně učit. Jeden z dotazovaných učitelů také uvedl: *„Co se týče planetární geografie, tak tam je to tak, že ten zájem není takový, to jsou jen jedinci, kteří se zajímají o vesmír, tak ti jsou zapálení, ti ostatním prezentují spoustu zajímavostí, jinak toto téma je na okraji oblíbenosti. Když se přiznám, tak toto také není můj šálek.“*

Žáci, kteří se o zeměpis zajímají, se nezajímají o zeměpisná témata typu: (1) pedosféra, (2) mineralogie a petrologie, (3) litosféra, (4) atmosféra, (5) hydrosféra. Tato uvedená témata jsou neoblíbená i u žáků gymnázií, kteří se o zeměpis vůbec nezajímají. V tab. 5 jsou seřazena témata od nejvíce oblíbených po nejméně oblíbená mezi žáky gymnázií, kde můžeme pozorovat jak početní, tak i procentuální zastoupení žen, mužů a celkové procentuální zastoupení respondentů.

Tab. 5: Zájem o témata probíraná v hodinách zeměpisu mezi žáky gymnázií

Pořadí:	Téma:	Ženy		Muži		Celkem	
		Četnost	Procentuální zastoupení	Četnost	Procentuální zastoupení	Četnost	Procentuální zastoupení
1.	Největší a neznámější města světa	663	53,9	317	55,0	980	54,3
2.	Jiné státy než ČR	593	48,3	293	50,9	886	49,1
3.	Životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy	552	44,9	281	48,8	833	46,1
4.	Vesmír	437	35,6	228	39,6	665	36,8
5.	Obyvatelstvo, sídla (venkov, města)	382	31,1	176	30,6	558	30,9
6.	Česká republika	357	29,0	168	29,2	525	29,1
7.	Planeta Země ve Sluneční soustavě (pohyby Země)	223	18,1	128	22,2	351	19,4
8.	Zemědělství, průmysl a doprava	213	17,3	100	17,4	313	17,3
9.	Orientace na Zemi	205	16,7	95	16,5	300	16,6
10.	Biosféra	187	15,2	99	17,2	286	15,8
11.	Meteorologie a klimatologie	156	12,7	77	13,4	233	12,9
12.	Mapy, kartografické zobrazení	143	11,6	80	13,9	223	12,4
13.	Hydrosféra	139	11,3	84	11,3	223	12,4
14.	Atmosféra	107	8,7	63	10,9	170	9,4
15.	Litosféra	52	6,2	52	9,0	128	7,1
16.	Mineralogie a petrologie	75	6,1	42	7,3	117	6,5
17.	Pedosféra	65	5,3	34	5,9	99	5,5

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Pomocí Kruskalova–Wallisova testu se zjišťovala hypotéza, zda je zájem o probíraná témata ve všech ročnících stejný. Ve čtyřech případech byla hypotéza zamítnuta a podle mnohonásobného porovnání se přišlo na následující tvrzení. V tématu vesmír byl zjištěn statistický rozdíl mezi prvním a třetím ročníkem ($p=0,00$), kde se více zajímají žáci prvního ročníku než třetího. Dále byl nalezen mezi druhým a třetím ročníkem ($p=0,02$), kde se o téma vesmír zajímají více žáci druhého ročníku než třetího. Mezi prvním a třetím ročníkem ($p=0,05$) a mezi prvním a čtvrtým ročníkem ($p=0,00$) byl nalezen statistický rozdíl v tématu mineralogie a petrologie. Žáci prvního ročníku se zajímají více o téma mineralogie a petrologie než žáci třetího a čtvrtého ročníku.

Učitelé v porovnání se svými žáky se zajímají o jiná témata např. o meteorologii a klimatologii, hydrosféru, o tato témata se sami žáci spíše nezajímají. Učitelé odhadují žáky v zájmech o zeměpis podobně, jak uvádí žáci. Celkové pořadí témat z pohledu učitele a odhad učitelů zájmu žáků jsou uvedeny v následující tabulce (viz tab. 6), kde jsou doprovázeny pro lepší názornost i zájmy o témata z pohledu žáků.

Tab. 6: Zájem o témata probíraná v hodinách zeměpisu mezi žáky gymnázií, učiteli a jejich odhad, jak vidí své žáky

Pořadí:	Učitelé	Odhad učitelů, jak vidí své žáky	Žáci
1.	Jiné státy než ČR	Jiné státy než ČR	Největší a nejznámější města světa
2.	Česká republika	Největší a nejznámější města světa	Jiné státy než ČR
3.	Obyvatelstvo, sídla (venkov, města)	Česká republika	Životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy
4.	Hydrosféra	Životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy	Vesmír
5.	Meteorologie a klimatologie	Vesmír	Obyvatelstvo, sídla (venkov, města)
6.	Největší a nejznámější města světa	Hydrosféra	Česká republika
7.	Atmosféra	Biosféra	Planeta Země ve Sluneční soustavě (pohyby Země)
8.	Litosféra	Obyvatelstvo, sídla (venkov, města)	Zemědělství, průmysl a doprava
9.	Životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy	Atmosféra	Orientace na Zemi
10.	Biosféra	Orientace na Zemi	Biosféra
11.	Orientace na Zemi	Litosféra	Meteorologie a klimatologie
12.	Zemědělství, průmysl a doprava	Planeta Země ve Sluneční soustavě (pohyby Země)	Mapy, kartografické zobrazení
13.	Planeta Země ve Sluneční soustavě (pohyby Země)	Meteorologie a klimatologie	Hydrosféra
14.	Mapy, kartografické zobrazení	Zemědělství, průmysl a doprava	Atmosféra
15.	Vesmír	Mapy, kartografické zobrazení	Litosféra
16.	Pedosféra	Mineralogie a petrologie	Mineralogie a petrologie
17.	Mineralogie a petrologie	Pedosféra	Pedosféra

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Žáci gymnázií uvádí zájem o kontinenty světa v tomto pořadí: (1) Evropa (65 %), (2) Amerika (49 %), (3) Austrálie a Oceánie (44 %), (4) Asie (35 %), (5) Antarktida (25 %) a (6) Afrika (23 %). Pomocí Kruskalova–Wallisova testu se zjišťovala hypotéza, zda je zájem o kontinenty mezi pohlavími stejný, zde nebyla žádná hypotéza potvrzena. Dále se podle uvedeného testu zjišťovala hypotéza, zda je zájem o kontinenty ve všech ročnících stejný. Podle sledovaných ročníků se objevily dva statisticky významné rozdíly u kontinentu Asie mezi prvním a třetím ročníkem ($p=0,03$), kde se více zajímají žáci

třetího ročníku než prvního. Dále byl zjištěn statisticky významný rozdíl mezi třetím a čtvrtým ročníkem ($p=0,05$), kde se o Asii zajímají více žáci třetího ročníku než čtvrtého.

Přehled kontinentů, jak volili za sebe žáci a učitelé, a jak učitelé odhadují zájmy mezi žáky, je uveden v tab. 7. Skoro polovina dotazovaných žáků gymnázií uvedla, že se zajímají o kontinent Amerika, jeden z dotazovaných učitelů řekl: *„Největší nuda mně přijde Severní Amerika.“*

Tab. 7: *Zájem o kontinenty mezi žáky gymnázií, učiteli a jejich odhad, jak vidí své žáky*

Pořadí:	Žáci	Učitelé	Odhad učitelů, jak vidí své žáky
1.	Evropa	Evropa	Amerika
2.	Amerika	Amerika	Evropa
3.	Austrálie a Oceánie	Asie	Austrálie a Oceánie
4.	Asie	Austrálie a Oceánie	Asie
5.	Antarktida	Afrika	Afrika
6.	Afrika	Antarktida	Antarktida

Zdroj: *vlastní šetření a zpracování*

Učitelé vyjadřovali největší zájem o kontinent Evropa z toho důvodu, že to je k nám nejbližší a mohou se do všech okolních států podívat. Dva dotazovaní učitelé zvolili Asii, první uvedl následující: *„Zajímám se o kontinent Eurasie, tady ta témata z regionální geografie mám nejvíce rád, ve svém volném čase k nim studuji ještě něco více, protože Evropa je k nám blízka a studenty více baví, a Asie, protože je to rozsáhlý světadíl, dají se zde popsat všechny fyzickogeografické sféry, jak se to všechno prolíná, jak to funguje, tak tady z tohoto důvodu, a i to obyvatelstvo a ta humánní geografie, jak se to pořád vyvíjí ve státech, je to velice zajímavé.“*

A druhý poznamenal: *„Určitě mě baví nejvíce Asie, samozřejmě sleduji všechno, ale Asii mám nejraději. Asie je nejpestřejší, jak příroda, tam máte fakt od nížin po velehory, pouště, ale i kulturně, ty státy jsou kulturně strašně odlišné a úplně jiný svět jsou Emiráty, Izrael, Rusko, Čína, Japonsko, Indie, Bangladéš, jsou úplně s jinou kulturou, s jinými pravidly, je to bohatý, úžasný kontinent, bych řekl.“*

5.6 Zájem žáků vzhledem k nejvíce řešeným tématům z dnešního světa

Na začátek této kapitoly si řekneme, o jaká témata se zajímají žáci, sami učitelé a jak odhadují zájem žáků o témata učitelé. Také zmíníme statisticky významné rozdíly zájmu o témata z dnešního světa mezi pohlavími a sledovanými ročníky, pokud budou.

Žáci gymnázií se nejvíce zajímají o témata typu: (1) přírodní katastrofy, (2) globální oteplování, (3) válečné konflikty a terorismus, (4) přelidnění planety, (5) nemoci. Rozdíly mezi pohlavími se našly ve většině uvedených témat v dotazníku, procentuální zastoupení žen, mužů a celkově, interpretuje následující tabulka (viz tab. 8). Muži mají větší zájem než ženy o válečné konflikty a hlavní mezinárodní a politické organizace. Ženy se spíše zajímají o přírodní katastrofy, globální oteplování, přelidnění planety a další. Toto tvrzení také jeden z dotazovaných učitelů potvrdil: *„Holky baví humánní geografie, když se bavíme o přelidnění, naděje na dožití, holky si představují ty lidi, ty vztahy a tak, holky baví nejméně politická geografie, ony si to poslechnou, ale nemají v tom takové srdce, jako ti kluci, ti jsou schopni se pohádat o kapitalismu a socialismu.“*

Tab. 8: Zájem o nejvíce řešená témata z dnešního světa mezi žáky gymnázií

Pořadí:	Téma:	Ženy		Muži		Celkem	
		Četnost	Procentuální zastoupení	Četnost	Procentuální zastoupení	Četnost	Procentuální zastoupení
1.	Přírodní katastrofy	522	42,5	168	29,2	690	38,2
2.	Globální oteplování	506	41,2	148	25,7	654	36,2
3.	Válečné konflikty a terorismus	339	27,6	224	38,9	563	31,2
4.	Přelidnění planety	399	32,5	119	20,7	532	29,5
5.	Nemoci	407	33,1	119	20,7	526	29,1
6.	Kácení lesů	329	26,8	113	19,6	442	24,5
7.	Přírodní zdroje	290	23,6	129	22,4	419	23,2
8.	Hlavní mezinárodní a politické organizace	189	15,4	135	23,4	324	18,0
9.	Náboženská problematika	207	16,8	95	16,5	302	16,7
10.	Migrace/ Emigrace	202	16,4	98	17,0	300	16,6
11.	Hladomor	259	21,1	36	6,3	295	16,3

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Podle již zmiňovaného testu v předcházející podkapitole „5.5 Zájem žáků vzhledem k probírané látce v hodinách zeměpisu“ se dále zjišťovala hypotéza, zda je zájem o témata z dnešního světa ve všech ročnících stejný. V jednom případě byla hypotéza zamítnuta a podle mnohonásobného porovnání se zjistilo, že v tématu hlavní mezinárodní a politické organizace se liší první a třetí ročník ($p=0,03$). O uvedená témata se zajímají více žáci z třetího ročníku než z prvního. V tab. 9 jsou seřazena témata z dnešního světa podle zájmu o ně mezi žáky, učiteli, a jak odhadují učitelé zájem žáků o témata.

Tab. 9: Zájem o nejvíce probíraná témata z dnešního světa mezi žáky gymnázií, učiteli a jejich odhad, jak vidí své žáky

Pořadí:	Učitel	Odhad učitelů, jak vidí své žáky	Žáci
1.	Migrace/Emigrace	Přírodní katastrofy	Přírodní katastrofy
2.	Válečné konflikty a terorismus	Migrace/Emigrace	Globální oteplování
3.	Globální oteplování	Válečné konflikty a terorismus	Válečné konflikty a terorismus
4.	Přírodní zdroje	Globální oteplování	Přelidnění planety
5.	Přírodní katastrofy	Kácení lesů	Nemoci
6.	Náboženská problematika	Přelidnění planety	Kácení lesů
7.	Přelidnění planety	Náboženská problematika	Přírodní zdroje
8.	Hladomor	Nemoci	Hlavní mezinárodní a politické organizace
9.	Kácení lesů	Přírodní zdroje	Náboženská problematika
10.	Hlavní mezinárodní a politické organizace	Hladomor	Migrace/ Emigrace
11.	Nemoci	Hlavní mezinárodní a politické organizace	Hladomor

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Pomocí Kruskalova-Wallisova testu se zjišťovala hypotéza, zda je zájem o témata z dnešního světa podle pohlaví stejný. Ukázalo se, že v mnoha případech byla hypotéza zamítnuta, proto jsme se dále zajímali o to, kde byl nalezen významný statistický rozdíl. Významný statistický rozdíl nebyl nalezen u třech témat, které jsou následující (1) náboženská tematika, (2) nemoci a (3) válečné konflikty a terorismus. Muži se zajímají o témata (1) hlavní mezinárodní a politické organizace a (2) migrace/emigrace více než ženy, o zbylá neuvedená témata se nejvíce zajímají ženy. Tyto zjištěné informace jsou přehledně uvedeny v tab. 10.

Tab. 10: Rozdíly pohlaví ve vztahu k dané proměnné

Pohlaví ke vztahu k	Kruskalův-Wallisův test	Kdo má větší zájem
Globální oteplování	0,01	F
Hladomor	0,00	F
Hlavní mezinárodní a politické organizace	0,00	M
Kácení lesů	0,00	F
Migrace/Emigrace	0,00	M
Náboženská problematika	0,93	.
Nemoci	0,14	.
Přelidnění planety	0,00	F
Přírodní katastrofy	0,00	F
Přírodní zdroje	0,00	F
Válečné konflikty a terorismus	0,10	.

Zdroj: vlastní šetření a zpracování

Pozn.: F – žena, M – muž

6 DISKUSE A ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký je zájem o vyučovací předmět zeměpis a o zeměpisná témata, a také poukázat na faktory, které jejich zájem ovlivňují. Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části, kde teoretická část obsahuje zpracování rešerše odborné literatury, z již vytvořených odborných studií, popřípadě bakalářské a diplomové práce. Studie zmíněné v části teoretické se buď shodují nebo neshodují s jejich výsledky, můžeme tedy tvrdit, že v každé zemi světa je pohled na vyučovací předmět zeměpis úplně jiný. Praktická část je založena na vlastním terénním výzkumu a na analýze získaných dat, proto tedy bylo možné odpovědět na stanovené výzkumné otázky, které byly určeny na začátku autorkou práce v kapitole „2 Cíl práce“.

Praktická část bakalářské práce byla provedena dotazníkovým šetřením mezi žáky čtyřletých a vyšších stupňů víceletých gymnázií a s jejich učiteli, dotazníkové šetření pro učitele bylo rozšířeno ještě o řízené rozhovory. Dotazníkového šetření pro žáky se zúčastnilo 1 805 žáků gymnázií, pro učitele 66 učitelů gymnázií a řízený rozhovor byl proveden s 5 učiteli z různých škol. Po analýze výzkumu šetření bylo zjištěno, že žákům připadá zeměpis nejzajímavější ve čtvrtém pořadí z dotazovaných třinácti vyučovacích předmětů, také pro ně zeměpis není vůbec těžký školní předmět a hodiny pro ně nejsou náročné. Hrabal, Pavelková (2010) uvádějí o zeměpise: „*Středně oblíbený, spíše snadný, středně významný, dobrý prospěch.*“, Kubiátko (2011) zmínil, že postoje českých žáků k zeměpisu jsou neutrální. A naopak, Sack a Peterson (1998) zjistili v roce 1983, že žáci vnímají zeměpis jako nejméně oblíbený školní předmět. Celkově zeměpis mezi dotazovanými žáky patří mezi neoblíbené předměty (Fuchsová, 2020), také McTeer (1979) uvádí zájem o zeměpis jako podprůměrný. V této práci bylo zjištěno, že učitelé odhadují zeměpis jako šestý nejlepší od určité bavi pro jejich žáky z daných třinácti.

Žáci, které určitě a spíše baví zeměpis nebo je pro ně neutrální, nemusí se více soustředit, aby porozuměli zeměpisnému učivu. Z Kruskalova–Wallisova testu vyplynul zájem o zeměpis skoro ve všech ročnících stejný. V jednom jediném případě byla hypotéza zamítnuta a podle mnohonásobného porovnání se zjistilo, že se žáci druhého ročníku zajímají více o zeměpis než žáci třetího ročníku ($p=0,00$). O vyučovací předmět zeměpis se více zajímají muži než ženy, školní prospěch žáků mezi pohlavími se neliší, průměr školního prospěchu činí 1,33. Sack a Peterson (1998) objevili větší zájem o zeměpis u chlapců než u dívek, což bylo potvrzeno i v této bakalářské práci, toto tvrzení ve své

studii Kubiátko, Mrázková a Janko (2011) vyvrátili, protože došli k závěru, že rozdíl v zájmech o zeměpis mezi pohlavími nebyl nalezen, což také uvedl Hrabal (2010).

V hodinách zeměpisu žáci nepoužívají skoro žádné zeměpisné pomůcky a jsou pro ně nezajímavé (Kubiátko, 2011). V této práci se toto také potvrdilo, a když je používají tak to jsou mapy, glóbus a atlas. Učitelé víceméně používají dataprojektor, na kterém žákům ukazují různé mapy, videa, je to pro ně výhodnější a ukážou žákům daleko více za danou vyučovací hodinu.

Roy Ballantyne (1996) konstatuje, že žáci mají zájem o zeměpis i mimo školní předmět v Queenslandu, důvodem zájmu byla příležitost se zapojit do terénní práce. V této práci je zjištěno, že velká většina dotazovaných žáků zeměpis nevyužije v jejich budoucím studiu, v povolání, ale potvrdili, že dochází k rozvoji jejich vědomostí a dovedností, učitelé se snaží aspoň žáky namotivovat k cestování, kde zeměpis uplatní, což také potvrdila ve své práci Fuchsová (2020), a také sděluje, že se žáci dokážou rychle zorientovat. Z jejího výzkumu je patrné, že se žáci zajímají o jiné státy než o ČR, o témata z dnešního světa. I tato tvrzení se potvrdila v mé práci. V další bakalářské práci od Groll (2009) byla uvedena regionální geografie jako nejzajímavější pro žáky, projevovali hlavně zájem o státy a města, ČR a o Evropu, podle Holečkové (2011) se zajímají o jiné státy světa spíše chlapci než dívky.

Žáci gymnázií se v aktuálních tématech z dnešního světa zajímají o (1) přírodní katastrofy, (2) globální oteplování, (3) válečné konflikty a terorismus, (4) přelidnění planety, (5) nemoci. Ženy se zajímají o přírodní katastrofy, globální oteplování, přelidnění planety a další témata. Muži mají větší zájem o válečné konflikty, hlavní mezinárodní a politické organizace a také o téma migrace a emigrace. Žáci se se svými učiteli neshodují v zájmu o témata z aktuálního dění.

Žáci se zajímají o témata, která jsou založena na zvědavosti, a ne na znalostech, proto se neshodují se svými učiteli zeměpisu (Kidman, 2017), zde je zjištěno, že se málokdy učitel shodne se svými žáky v zájmu o témata probíraná v hodinách zeměpisu a v aktuálních tématech z dnešního světa. Žáci se zajímají o Evropu a Ameriku, což se zajímají i jejich učitelé, tato informace je potvrzena i v diplomové práci Holečkové (2011).

Byl zjištěn nejmenší zájem o témata (1) pedologie, (2) mineralogie a petrologie, (3) sféry Země, naopak největší zájem byl o témata (1) největší a nejznámější města světa,

(2) jiné státy než ČR, (3) životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy. Zmíněné informace zjištěné v bakalářské práci jsou potvrzeny i v předchozích výzkumech, které byly zrealizovány. Nezájem žáků o pedologii, mineralogii a petrologii potvrdila Holečková (2011) i Hemmer a kol. (2007), pouze Hemmer (2007) objevil i rozdíl mezi pohlavími v tématu o půdách, zájem o přírodní katastrofy také potvrdil. Hemmer (2017) potvrdil zájem o přírodní katastrofy v další své studii. Žáci v porovnání se svými učiteli se zajímají o jiná témata, např. o meteorologii a klimatologii, hydrosféru se zajímají učitelé. Učitelé odhadují své žáky podobně, jak uvádí sami žáci. Učitelé se svými žáky se shodují v zájmech o kontinenty světa. Žáci se zajímají o Evropu a Ameriku, což se zajímají i jejich učitelé. V jiné publikaci se také uvádí, že se žáci nejvíce zajímají o Evropu a Jižní Ameriku (Holečková, 2011).

Vhodným námětem pro pokračování a navázání této práce by bylo možné srovnat zájem o zeměpis a zeměpisná témata žáků gymnázií s žáky ze základních škol. Dále se nabízí pro následující autory, navázat na tuto bakalářskou práci tím, zda aktuální nelehká „covidová“ doba má vliv na vyučovací předmět zeměpis a zeměpisná témata, jak u žáků gymnázií, tak i u žáků základních škol a určit faktory, které danou situaci ovlivňují. Také poukázat na využívané formy a metody v distančních (online) hodinách zeměpisu.

7 SUMMARY

The main aim of this bachelor thesis is to determine the amount of interest in the subject of geography and geographical topics, and also to pinpoint the factors that affect students' interest.

The research was conducted among four-grade grammar school students and students of secondary schools and their teachers all around the Czech Republic. Questionnaires were used among secondary school students and the combination of questionnaires and guided interviews were used among their teachers.

1 805 students from 31 secondary schools in 22 different towns and 66 teachers from 37 schools in 26 different towns in the Czech Republic have taken part in the survey. Guided interviews were led with 5 secondary school teachers.

The results of the thesis show that students find geography the fourth most interesting subject out of thirteen subjects that were stated in the questionnaires. According to the students, geography is not a difficult school subject at all and lessons are not demanding. In geography lessons, students develop knowledge and skills and learn new things. The survey shows that men are more interested in geography than women, the school results of students do not differ between the gender, the average school grade is 1,33.

During lessons, the group of secondary school students is interested in (1) regional geography, (2) the environment, global environmental change, natural disasters, (3) the universe. On the other hand, they are not interested in (1) the Earth spheres, (2) mineralogy and petrology. The students are interested in different topics in comparison with their teachers. For example, teachers are interested in meteorology, climatology and hydrosphere. The teachers estimate their students in the same way as the students estimate themselves.

In the current topics of today's world, the questioned group of the secondary school students is interested in (1) natural disasters, (2) global warming, (3) war conflicts and terrorism, (4) overpopulation of the planet, and (5) diseases. Women are more interested in natural disasters, global warming and overpopulation compared to men. Men are mainly interested in war conflicts and major international and political organizations. The students do not agree with their teachers about their interest in topics of current events.

8 POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

8.1 Literární zdroje

ACHILLESOVÁ, J. (2009): Vztah žáka a učitele z pohledu oblíbenosti vyučovaných předmětů na středních školách všeobecného zaměření. Zlín, Bakalářská práce. *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně*.

BALLANTYNE, R. (1996): Factors affecting student choice of geography as a senior secondary school subject in Queensland, *International Research in Geographical and Environmental Education*, roč. 5 (č. 3), s. 172-185, DOI: 10.1080/10382046.1996.9965008.

DUŠKOVÁ, L., ŠAFAŘIKOVÁ, S. (2015): *Kvalitativní metody v rozvoji*. Olomouc: Katedra rozvojových studií UP v Olomouci. ISBN 978-80-244-4740-7.

FUCHSOVÁ, E. (2020): Pojetí výuky geografie z pohledu žáků. Brno, Diplomová práce. *Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity*.

GAVORA, P. (2000): *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.

GOLAY, D. (2000): Das Interesse der Schülerinnen und Schüler am Schulfach Geographie auf der Sekundarstufe I in der Region Basel. *Geographie und ihre Didaktik*, roč. 3, s. 131-147.

GROLL, Š. (2009): Současný stav výuky zeměpisu na českých gymnáziích. Brno, Bakalářská práce. *Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity*.

HEMMER, ET. AL. (2006): Interesse von Schülerinnen und Schülern an geowissenschaftlichen Themen. *Geographie und ihre Didaktik*, roč. 34 (č. 2), s. 57-72.

HEMMER, ET. AL. (2007): Students' Interest in Geoscience Topics, Contexts and Methods, *Geographie und ihre Didaktik*, roč. 4, s. 185-197. ISSN 0343-7260.

HEMMER, I., HEMMER, M. (2017): Teachers' Interests in Geography Topics and Regions – How they Differ from Students' Interests? Empirical Findings, *RIGEO*, roč. 7 (č. 1), s. 9-23. ISSN: 2146-0353.

HOLEČKOVÁ, M. (2011): Motivace žáků ve výuce geografie. Praha, Diplomová práce. *Univerzita Karlova v Praze*.

HRABAL, V., PAVELKOVÁ, I. (2010): *Jaký jsem učitel*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-755-8.

JANOUSEK, J., a kol. (1988): *Sociální psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

KIDMAN, G. (2017): School geography: what interests students, what interests teacher? *International Research in Geographical and Environmental Education*, s. 311-325. DOI: 10.1080/10382046.2017.1349374.

KOFFER, O. (2014): Postoje žáků 9. ročníku ZŠ k fyzicko-geografické a socioekonomické oblasti učiva zeměpisu. Brno, Bakalářská práce. *Masarykova univerzita v Brně*.

KOVALEV, A. G. (1967): *Psychológia osobnosti*. Bratislava.

KUBIATKO, M., MRÁZKOVÁ, K., JANKO, T. (2011): Postoje žáků 2. stupně základních škol k vyučovacím předmětům zeměpis. *Pedagogika*, roč. 61 (č. 3), s. 257-270. ISSN 0031-3815.

MANDLÍKOVÁ, D. (2009): Postoje žáků k přírodním vědám – výsledky výzkumu PISA 2006. *Pedagogika*, roč. 59, s. 380-395. ISSN 0031-3815.

MARTONČIK, M. (2011): Profesionální záujmy: tradiční a současné vymezení pojmu. *Československá psychologie*, roč. 55 (č. 1), s. 49-55. ISSN: 0009-062X.

McTEER, J.H. (1979): High school students' attitudes toward geography. *Journal of Geography*, roč. 78 (č. 2), s. 55-56. DOI: 10.1080/00221347908979946.

MEILI, R. (1961): *Lehrbuch der psychologischen Diagnostik*. Bern, Stuttgart.

NAKONEČNÝ, M. (2009): *Psychologie osobnosti*. 2. vyd., rozš. a přeprac. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1680-5.

OSBORNE, J. (2003): Attitudes towards science: a review of the literature and its implications. *Inter-national Journal of Science Education*, roč. 25 (č. 9), s. 1049-1079.

PETROVSKIJ, A. V. (1970): *Obščaja psihologija*. Moskva, Prosveščeniye.

PROKOP, P., PROKOP, M., TUNNICLIFFE, S. D. (2007): Is biology boring? Student attitudes toward biology. *Journal of Biological*, roč. 42 (č. 1), s. 36-39.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. (2003): *Pedagogický slovník*. 4. vyd., aktual. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.

REINFRIED, S. (2004): Do Curriculum Reforms Affect Classroom Teaching in Geography? The Case Study of Switzerland, *International Research in Geographical and Environmental Education*, roč. 13 (č. 3), s. 239-250. DOI: 10.1080/10382040408668518.

SACK, D., PETERSEN, J. F. (1998): Children's attitudes toward Geography: A Texas case study. *Journal of Geography*, roč. 97 (č. 3), s. 123-131.

WEEDEN, P. (2007): Students' Perceptions of Geography: Decision making at age 14. *Geography*, roč. 92 (č. 1), s. 62-73.

8.2 Internetové zdroje

ARCDATA PRAHA: *Geografické informační systémy* [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/159>

STATISTICS HOW TO: *P-Value in Statistical Hypothesis Test: What is it?*, © 2021 [online]. [cit. 2021-05-11]. Dostupné z <https://www.statisticshowto.com/probability-and-statistics/statistics-definitions/p-value/>

9 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: <i>Výskyt obcí oslovených gymnázií na území České republiky (n = 38)</i>	24
Obr. 2: <i>Početní zastoupení žáků v obcích podle pohlaví (n = 22)</i>	27
Obr. 2: <i>Procentuální zastoupení oslovených respondentů dle věku</i>	28
Obr. 4: <i>Početní zastoupení učitelů v obcích podle pohlaví (n = 26)</i>	28
Obr. 5: <i>Přehled procentuálního zastoupení žáků daných předmětů od určitě baví k určitě nebaví</i>	31
Obr. 6: <i>Procentuální zastoupení respondentů jednotlivých ročníků vzhledem k zájmu předmětu zeměpis</i>	32
Obr. 7: <i>Zájem o zeměpis vzhledem k pohlaví</i>	34
Obr. 8: <i>Procentuální zastoupení respondentů k zájmu o předmět zeměpis</i>	35
Obr. 9: <i>Procentuální zastoupení žáků vzhledem ke školnímu prospěchu</i>	36

10 SEZNAM TABULEK

Tab. 1: <i>Jmenný seznam škol zúčastněných dotazníkového šetření a jejich počet respondentů</i>	26
Tab. 2: <i>Počet žen a mužů vzhledem ke sledovaným ročníkům</i>	27
Tab. 3: <i>Seznam učitelů, s kterými byl uskutečněn řízený rozhovor</i>	29
Tab. 4: <i>Přehled školních předmětů od určitě baví k určitě nebaví z pohledu žáků a odhad učitelů, jak vidí své žáky s procentuálním zastoupením</i>	31
Tab. 5: <i>Zájem o témata probíraná v hodinách zeměpisu mezi žáky gymnázií</i>	40
Tab. 6: <i>Zájem o témata probíraná v hodinách zeměpisu mezi žáky gymnázií, učiteli a jejich odhad mezi žáky</i>	42
Tab. 7: <i>Zájem o kontinenty mezi žáky gymnázií, učiteli a jejich odhad mezi žáky</i>	43
Tab. 8: <i>Zájem o nejvíce řešená témata z dnešního světa mezi žáky gymnázií</i>	45
Tab. 9: <i>Zájem o nejvíce probíraná témata z dnešního světa mezi žáky gymnázií, učiteli a jejich odhad mezi žáky</i>	46
Tab. 10: <i>Rozdíly pohlaví ve vztahu k dané proměnné</i>	46

11 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník o zájmu zeměpisu a zeměpisných témat žáků gymnáziích v celé České republice

Zájem o zeměpis a zeměpisná témata mezi žáky gymnázií

Vážené studentky, Vážení studenti,

ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku ke své bakalářské práci na Katedře geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Dotazník je **anonymní**, tedy se nepodepisuj! Obsahuje pouze uzavřené otázky, na které snadno odpovíš. Prosím Vás, odpovídejte pravdivě.

Děkuji za váš čas a spolupráci ☺ .

Denisa Jarošová, katedra geografie UP Olomouc

1) Baví tě následující předmět ve škole? Označuj jako ve škole. (1=baví, 5=nebaví)

	1	2	3	4	5
Anglický jazyk					
Biologie					
Český jazyk					
Dějepis					
Fyzika					
Hudební výchova					
Chemie					
Informatika					
Matematika					
Tělesná výchova					
Výtvarná výchova					
Základy společenských věd					
Zeměpis					

2) Zeměpis jako školní předmět:

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
a) Zeměpis mám raději než ostatní předměty.				
b) Hodiny zeměpisu jsou pro mě náročné.				
c) Hodiny zeměpisu bych chtěl/a mít častěji.				
d) Abych porozuměl/a zeměpisnému učivu, musím se více soustředit.				
e) Domnívám se, že zeměpis je jeden z nejlehčích vyučovacích předmětů.				
f) Musím se učit zeměpis, abych měl/měla dobré známky, protože to chtějí rodiče.				
g) Zeměpis chci využít v mém budoucím studiu, v povolání.				

3) Zájem o zeměpis:

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
h) V hodinách zeměpisu dochází k rozvoji mých vědomostí a dovedností.				
i) V hodinách zeměpisu se nudím, proto mě zeměpis nezajímá.				
j) Výklad učitele v hodinách zeměpisu je pro mě zajímavý a srozumitelný.				
k) Mapy, atlasy a glóby využívané v hodinách zeměpisu mě zajímají.				
l) V hodinách zeměpisu používáme hodně zeměpisných pomůcek.				
m) Výukové materiály (knihy, časopisy, video, suvenýry atd.) související se zeměpisem mi připadají zajímavé.				

4) která témata se v hodině zeměpisu zajímáš?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Vesmír				
Planeta Země ve Sluneční soustavě (pohyby Země)				
Orientace na Zemi				
Mapy, kartografické zobrazení				
Atmosféra				
Biosféra				
Hydrosféra				
Pedosféra				
Litosféra				
Obyvatelstvo, sídla (venkov, města)				
Zemědělství, průmysl a doprava				
Životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy				
Meteorologie a klimatologie				
Mineralogie a petrologie				
Česká republika				
Jiné státy než ČR				
Největší a neznámější města světa				

5) které témata se zajímáš z dnešního světa?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Globální oteplování				
Hladomor				
Hlavní mezinárodní a politické organizace				
Kácení lesů				

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Migrace/Emigrace				
Náboženská problematika				
Nemoci				
Přelidnění planety				
Přírodní katastrofy				
Přírodní zdroje				
Válečné konflikty a terorismus				

6) Baví tě daný kontinent a zajímají tě uvedená témata?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Afrika				
- Fauna a flóra				
- Hladomor				
- Obyvatelstvo				
- Pouště a polopouště				
Antarktida				
- Fauna a flóra				
- Krajina a podnebí				
- Tání ledovců				
- Turistické výpravy				
Amerika				
- Fauna a flóra				
- Mrakodrapy				
- Národní parky				
- Život obyvatelstva				
Asie				
- Fauna a flóra				
- Náboženství				
- Podnebné pásy				
- Pohoří				
Austrálie a Oceánie				
- Fauna a flóra				
- Obyvatelstvo				
- Ostrovy				
- Velký bariérový útes				
Evropa				
- Fauna a flóra				
- Památky				
- Pohoří				
- Vodstvo				

Pohlaví: • muž • žena

Můj věk je _____.

Chodím do _____ ročníku a navštěvuji _____ (*název školy*).

Má známka na vysvědčení v předcházejícím pololetí byla _____.

Příloha č. 2: Dotazník o zájmu zeměpisu a zeměpisných témat mezi žáky gymnázií z pohledu jejich učitelů v celé České republice

Zájem o zeměpis a zeměpisná témata mezi žáky gymnázií

Vážená paní, Vážený pane,

ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku ke své bakalářské práci na Katedře geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Dotazník je **anonymní**. Obsahuje pouze uzavřené otázky, na které snadno odpovíte.

Děkuji za váš čas a spolupráci ☺ .

Denisa Jarošová, katedra geografie UP Olomouc

1) Myslíte si, že následující školní předmět baví nebo nebaví mezi žáky gymnázií? (1=nejvíce oblíbený, 5=nejméně oblíbený)

	1	2	3	4	5
Anglický jazyk					
Biologie					
Český jazyk					
Dějepis					
Fyzika					
Hudební výchova					
Chemie					
Informatika					
Matematika					
Tělesná výchova					
Výtvarná výchova					
Základy společenských věd					
Zeměpis					

2) Jak vnímají Vaši žáci zeměpis jako školní předmět?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
a) Zeměpis mají raději než ostatní předměty.				
b) Hodiny zeměpisu jsou pro ně náročné.				
c) Hodiny zeměpisu by chtěli mít častěji.				
d) Aby porozuměli zeměpisnému učivu, musí se více soustředit.				
e) Domnívají se, že zeměpis je jeden z nejlhčích vyučovacích předmětů.				
f) Musí se učit zeměpis, ab měli dobré známky, protože to chtějí rodiče.				
g) Zeměpis chtějí využít ve svém budoucím studiu, v povolání.				

3) Jaký je zájem o zeměpis mezi Vašimi žáky gymnázií?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
h) V hodinách zeměpisu dochází k rozvoji jejich vědomostí a dovedností.				
i) V hodinách zeměpisu se nudí, proto je zeměpis nezajímavý.				
j) Výklad učitele v hodinách zeměpisu je pro ně zajímavý a srozumitelný.				
k) Mapy, atlasy a glóby využívané v hodinách zeměpisu je zajímaví.				
l) V hodinách zeměpisu používáme hodně zeměpisných pomůcek.				
m) Výukové materiály (knihy, časopisy, video, suvenýry atd.) související se zeměpisem jim připadají zajímavé.				

4) Zajímají Vás daná témata ohledně zeměpisu?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Vesmír				
Planeta Země ve Sluneční soustavě (pohyby Země)				
Orientace na Zemi				
Mapy, kartografické zobrazení				
Atmosféra				
Biosféra				
Hydrosféra				
Pedosféra				
Litosféra				
Obyvatelstvo, sídla (venkov, města)				
Zemědělství, průmysl a doprava				
Životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy				
Meteorologie a klimatologie				
Mineralogie a petrologie				
Česká republika				
Jiné státy než ČR				
Největší a neznámější města světa				

5) Zajímají se Vaši žáci o uvedená témata ohledně zeměpisu?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Vesmír				
Planeta Země ve Sluneční soustavě (pohyby Země)				
Orientace na Zemi				
Mapy, kartografické zobrazení				
Atmosféra				
Biosféra				
Hydrosféra				
Pedosféra				
Litosféra				
Obyvatelstvo, sídla (venkov, města)				
Zemědělství, průmysl a doprava				
Životní prostředí, globální změny životního prostředí, přírodní katastrofy				
Meteorologie a klimatologie				
Mineralogie a petrologie				
Česká republika				
Jiné státy než ČR				
Největší a neznámější města světa				

6) Zajímáte se o uvedená témata z dnešního světa?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Globální oteplování				
Hladomor				
Hlavní mezinárodní a politické organizace				
Kácení lesů				
Migrace/Emigrace				
Náboženská problematika				
Nemoci				
Přelidnění planety				
Přírodní katastrofy				
Přírodní zdroje				
Válečné konflikty a terorismus				

7) Zajímají se Vaši žáci o uvedená témata z dnešního světa?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Globální oteplování				
Hladomor				
Hlavní mezinárodní a politické organizace				
Kácení lesů				
Migrace/Emigrace				
Náboženská problematika				
Nemoci				
Přelidnění planety				
Přírodní katastrofy				
Přírodní zdroje				
Válečné konflikty a terorismus				

8) Baví Vás daný kontinent a zajímají Vás uvedená témata?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Afrika				
- Fauna a flóra				
- Hladomor				
- Obyvatelstvo				
- Pouště a polopouště				
Antarktida				
- Fauna a flóra				
- Krajina a podnebí				
- Tání ledovců				
- Turistické výpravy				
Amerika				
- Fauna a flóra				
- Mrakodrapy				
- Národní parky				
- Život obyvatelstva				
Asie				
- Fauna a flóra				
- Náboženství				
- Podnebné pásy				
- Pohoří				
Austrálie a Oceánie				
- Fauna a flóra				
- Obyvatelstvo				
- Ostrovy				

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
- Velký bariérový útes				
Evropa				
- Fauna a flóra				
- Památky				
- Pohoří				
- Vodstvo				

9) Baví daný kontinent a zajímají se o uvedená témata Vaši žáci?

	URČITĚ ANO	SPÍŠE ANO	SPÍŠE NE	URČITĚ NE
Afrika				
- Fauna a flóra				
- Hladomor				
- Obyvatelstvo				
- Pouště a polopouště				
Antarktida				
- Fauna a flóra				
- Krajina a podnebí				
- Tání ledovců				
- Turistické výpravy				
Amerika				
- Fauna a flóra				
- Mrakodrapy				
- Národní parky				
- Život obyvatelstva				
Asie				
- Fauna a flóra				
- Náboženství				
- Podnebné pásy				
- Pohoří				
Austrálie a Oceánie				
- Fauna a flóra				
- Obyvatelstvo				
- Ostrovy				
- Velký bariérový útes				
Evropa				
- Fauna a flóra				
- Památky				
- Pohoří				
- Vodstvo				

Pohlaví: • muž • žena

Vzdělání: • základní • střední bez maturity • střední s maturitou
 • vysokoškolské

Věk: • 20-29 let • 30-39 let • 40-49 let • 50-64 let • 65 a více

Název a adresa školy: _____

Jaká je Vaše aprobace? _____

Jaké vyučujete ročníky v akademickém roce 2020/2021? _____

Příloha č. 3: Struktura řízeného rozhovoru

Identifikační údaje školy:

Název školy:

Ředitel školy:

Celkový počet učitelů na škole:

Celkový počet učitelů zeměpisu na škole:

Průměrný počet žáků ve třídě:

Identifikační údaje učitele:

Jméno a příjmení:

Kontakt (e-mail, tel.):

Vyučované předměty (školní rok 2020/2021):

Aprobační předměty:

Jiné funkce v rámci školy:

ČÁST 1

- Jaký podle Vás mají nejraději Vaši studenti předměty ve škole? (uved'te aspoň 3)
- Jaký podle Vás nemají Vaši žáci oblíbené předměty ve škole? (uved'te aspoň 3)
 - o Mají na oblíbenost a neoblíbenost vliv i učitelé, kteří dané předměty vyučují?
 - o Vyučují oblíbený předmět neoblíbený učitelé, a naopak?

ČÁST 2

- Jaký zájem jeví v hodinách Vaši studenti o zeměpis?
 - o Baví zeměpis více dívky nebo chlapce?
 - o Chodí na školu, kde působíte, více dívek nebo chlapců?
 - o Zajímají se Vaši žáci o zeměpis i mimo hodiny zeměpisu? (např. navštěvují zeměpisné kroužky, olympiády, ...)

- Najdou se nějakí jedinci, kteří Váš vyučovací předmět zeměpis vůbec nezajímá? Dávají to nějak najevo? (např. v hodinách spí, používají mobilní telefon i přes zákaz školního řádu)
- Chtějí Vaši studenti využít zeměpis v jejich budoucím studiu, v povolání?

ČÁST 3

- Myslíte si, že žákům dochází ve Vašich hodinách zeměpisu k rozvoji jejich vědomostí a dovedností?
- Myslíte si, že předáváte v probíraném učivu zajímavosti? (např. použítte studentům videa z internetu)
- Využíváte v hodinách zeměpisu zeměpisné pomůcky? (např. nástěnné mapy, glóbus, atlas, ...)
- Pokud ano, zajímá více žákům probíraná látka než jakákoliv jiná, kde se nedá využít žádná pomůcka?
- Použítte v hodinách zeměpisu prezentace nebo látku vykládáte a studenti si musí sami dělat zápis do sešitu?
- Pořádáte v rámci školy zeměpisné exkurze, výměnné pobyty?

ČÁST 4

- Která témata probírané v hodinách zeměpisu zajímají Vás i Vaše studenty? Můžete dané téma rozvést.
- Planetární geografie ano – ne
 - Sluneční soustava
 - Planeta Země
- Kartografická geografie ano – ne
 - Mapy
 - Kartografická zobrazení
- Humánní geografie ano – ne
 - Geografie dopravy, průmyslu, zemědělství atd.
 - Obyvatelstvo, sídla (venkov, město)
- Fyzická geografie ano – ne
 - Sféry Země
 - Procesy – fluviální, eolické, kryogenní atd.
- Politická geografie ano – ne

- Hlavní mezinárodní a politické organizace
 - Státy světa a jejich významná města
- Která témata probírané v hodinách zeměpisu zajímají Vás, ale studentům už ne?
Můžete dané téma rozvést.
- Planetární geografie ano – ne
 - Sluneční soustava
 - Planeta Země
 - Kartografická geografie ano – ne
 - Mapy
 - Kartografická zobrazení
 - Humánní geografie ano – ne
 - Geografie dopravy, průmyslu, zemědělství atd.
 - Obyvatelstvo, sídla (venkov, město)
 - Fyzická geografie ano – ne
 - Sféry Země
 - Procesy – fluviální, eolické, kryogenní atd.
 - Politická geografie ano – ne
 - Hlavní mezinárodní a politické organizace
 - Státy světa a jejich významná města
- Která témata probírané v hodinách zeměpisu zajímají Vašim studentům a Vám nikoliv? Můžete dané téma rozvést.
- Planetární geografie ano – ne
 - Sluneční soustava
 - Planeta Země
 - Kartografická geografie ano – ne
 - Mapy
 - Kartografická zobrazení
 - Humánní geografie ano – ne
 - Geografie dopravy, průmyslu, zemědělství atd.
 - Obyvatelstvo, sídla (venkov, město)
 - Fyzická geografie ano – ne
 - Sféry Země
 - Procesy – fluviální, eolické, kryogenní atd.

- Politická geografie ano – ne
 - Hlavní mezinárodní a politické organizace
 - Státy světa a jejich významná města

ČÁST 5

- Zajímáte se o témata z dnešního světa?
 - Pokud ano, o která.
- Zajímají se Vaši studenti o témata z dnešního světa?
 - Pokud ano, o která.
- Vnímáte větší zájem u studentů o témata v hodinách zeměpisu nebo z dnešního světa?

ČÁST 6

- Najde se kontinent, který Vás zajímá nejvíce a proč?
- Ba naopak? Který Vás nezajímá a proč?